

Tabula posita a dn̄o Alberto
de ferarijs utriusq; iuris do-
ctore de placencia sup infra scrip-
to opusculo de horis canonicis
incipit felicitet

Primo quid sint hore canoni-
 ce. Ex quo capite nascit̄ hec ob-
 ligatio vt clericus in sacris aut
 beneficiatus existens teneat̄ ad
 ipsas horas canonicas

Secundo vnde dicatur hore. et
 quare appellamus q̄nq; eas ca-
 nonicas q̄nq; diuinas et quan-
 do vigiliis

Tercio quot numero sint iste
 hore canonicæ. et sup quo funda-
 tur ipe numerus ipsar. Et mul-
 ta exempla quib; probatur in
 illo numero ipsas horas fuisse in-
 stitutas

Quarto quare in hoc nume-
 ro septenario muete sint. Et q̄
 re hora matutinali dicim; matu-
 tina et hora primaru p̄ma. et sic
 de alijs

Quinto que hora dicatur co-
 grua ad legendum has horas.
 Et an absq; eo q; campana vel
 aliud signum pulsetur debet cle-
 ricus hora debita suu persolvere
 officium

Sexto qui teneantur ad has
 horas. Et an ex p̄cepto Et q̄re a
 laycis fundatur bñficiari eis affig-
 natur redditus Et an clericus be-
 neficiatus deat; teneat̄ ad eas
 ex statuto ecclie solu vel ecia ex de-

bito iusticie et qua de causa.

Septimo an Archiepiscopus
 vel Epus possit disp̄sare cu cle-
 rico in minoribus constituto et be-
 neficiato vt nō teneatur horas
 legere. Et an professio vel pro-
 missio aut iuramentū vel alia ob-
 ligatio cōcernēs ipsū deū possit
 p hominē remitti Et ex qua cau-
 sa nascatur illa obligacō vt ali-
 q̄s teneatur ad officiu.

Octauo quid si clericus in mi-
 norib; bñficiatus habeat tenue
 beneficiū ita q; ex eo n̄ possit sus-
 tentari an teneatur horas lege-
 re. et in diuinis et tēpalib; deser-
 uire ipi beneficio et eius onera
 supportare. Itē et an sit licitū cle-
 rico pauperū victū et nec̄aria sibi
 ex artificio querere. et quid devi-
 ro qui uxore habet mutile. vel a
 qua dotem nō sufficiētē ad one-
 ra mūmonij supportada p̄cepit
 an teneat̄ eā alimentari

Nono Done q; clericus in mi-
 norib; bñficiatus absēs sit a bñ-
 ficio suo an ab ipsis horis excu-
 sari debeat et p̄sertim vbi faciat
 officio suo vel beneficio deseruire
 et quo iure existens in sacris et
 beneficiatus teneatur ad has ho-
 ras. et ex qua causa valeat q̄s
 excusari. et an hic labor consistat
 in factione personali. et an con-
 fuetudo i hoc valeat; an hec dic-
 tio presbiter comprehendat co-
 stitutu in ordine subdyaconat;
 et dyaconatus

Decimo Quibus liceat intrare horum quoniam diuina dicuntur et statutu[m] valet a choro expellere extraneos. Et qui dicunt extranei. Et quid de familiaribus beneficiatorum ipsi ecclesie. Et an consuetudo recipiat extensionem. Et quid de prescriptione et idem de privilegio concessio persone ut liceat tempore interdicti sibi audire diuina an extendatur ad familiares. Et quod de laycis et an possint dicere Dominus vobiscum.

Undecimo. An sit licitum templariis et alijs conuersis religionum intrare choru[m] et cantare seu psallere cum alijs officiantibus clericis. Et an parificantur laycis et in quibus. et quid de principibus an liceat ipsis habere capellas et legere has horas etiam cum clericis. et an possint habere tales capellas in preiudicium ecclesie curate.

Duodecimo. Quid de beneficio clerico et quocumque alio promotu[m] ad sacros ordines qui suspensus est ab officio vel excommunicatus an teneatur ad horas canonicas. et an hijs tales possint sacra tangere. et quod profint talibus et peccatoribus orationes que faciunt deo. et an debitor excommunicatus durante excommunicatione teneatur soluere debitum.

Decimotercio. An excommunicatus vel suspensus aut depositus debeat aut possit publice has horas legere et dicere Dominus vobiscum. et quod

de laycis. et quid quoniam clericus solus orat. et quod de missa.

Decimo quarto. An liceat clerico insimul omnes horas dicere et quoniam. et an sit de consilio vel precepto. vide in questione que incipit quero an liceat infra ibi etiam de hystoria istius heremite qui quoniam ante quondam post quoniam agrua hora horas suas legebat. et an angelus sibi deferebat quoniam vvas non matiras quandoque maridas quoniam bonas.

Decimo quinto. Quid de scolariis occupatis in studio litterarum an possint insimul horas suas psolvere et an preteritum bonum malum sit faciendum et an scientia sit necessaria. et ad quid. et an inherere studio sit opus meritum et an liceat studere propter commodum temporale vel an sit demeritorium. et quoniam et an nobilitate hominem. et an liceat sacerdoti pro mercede locare operas suas spiritualis. i. missas et diuina officia.

Decimo sexto an liceat presbitero missa celebrare matutina non expleto.

Decimo septimo an liceat presbitero duas missas in die celebrare. et an quotidie celebrare sit opus laudabile an vitupabile et quibus casibus liceat bis celebrare et ad sacerdotium primo.

Decimo octavo. an missa uera sit de horis canonicis et appellacione officiorum contineatur missa et an episcopo teneatur ad missas dicendas de honestate seu consilio aut de necessitate

Et quid si ex cōp̄tū negligēt
missas dicere an peccent et pu-
niri possint.

Decimonono. Quid si bene-
ficiatus nō veniat ad ecclesiam
aut nō vult interesse diuinis et
si venit nō officiat e: cū alijs
q̄si reputet hoc ad dedecus vel si
venit hoc facit p̄pter distribu-
tiones an talis possit cōpelli ad of-
ficiandū vna cū alijs. et an bene-
ficiatus p̄sertim dieb⁹ solenni-
bus debeat abesse a beneficio. et
si absēs fuerit qua pena debeat
puniri. et qua rāōe dant̄ fruct⁹
clericis

Vicesimo an moniales līate
possint alta voce diuina officia
legē et cātare. et an in b̄ndictōe
q̄ eis dat̄ recipiāt ordinē et quē
et an talis ordo sit de. vñ. ordini-
b⁹ ecclē. et an talis in om̄ialis sit
benedicta. et possit euāgelīū can-
tare et dñs vobiscū dicere et alta-
rari ministrare

Vicesimoprimo quid de eo q̄
plurā b̄nficia habz an plurieste-
neatur has horas repetere. et q̄d
de eo qui capit duplex emolūmē-
tū an subire debeat duplex on⁹
et an si vñ habētū b̄nficiū aliud
cōferat̄ videat̄ secū dispēlati. et
nō teneat̄ pluriēs horas repetere
et q̄b⁹ casib⁹ p̄t eē clericus plura-
lis. et vtū si habeat ad sufficiē-
tiā vite deat pl⁹ appetere. et de
eo q̄d sup̄est sibi an sit suum an
pauper⁹. et an clericus p̄t testari

Vicesimosecūdo q̄d si clericus
in duab⁹ ecclesijs b̄nficiatus in
q̄b⁹ diuisa sūt officia cui⁹ et cū
debeat facere officiū.

Vicesimotercio q̄d si clericus
nō deuote horas suas legat aut
aliq̄d omittat vtputa sincopā-
do aut v̄ba nō p̄ferēdo. an pec-
cet. et si sic an veniat̄ an mōrtū
Et q̄ dicat̄ negligētia leuis et q̄
accurata et q̄ intencōe ā p̄testa-
tione metali debet vt q̄ accedit
ad orādū. et an clericus in vñā
lōgā lōe cā recreacōnis q̄n offi-
ciū legē exire possit ecclā et de
monacho q̄ a dyabolo trahēbat̄
ab officio quē b̄tus Benedictus
vidēs rē.

Vicesimoquarto q̄d si cleric⁹ an
finē officij recedat an sibi deant̄
distribucōes. et an de impedimēto
deat statū v̄bo suo. et inde q̄d im-
portz hoc dictio p̄ adiūta scilicet
huic solus at cuiūqz alij v̄bo et
an valeat statutū q̄ interessens
vñ hore hēat distribucōes aliaz
esto q̄ nō intersit alijs hōis. et
vbi nō dat̄ distribucōes possint
clerici cōpelli vt intersint Itē an
layci deant missas integras au-
dire et q̄b⁹ diebus

Vicesimoquinto q̄d si clericus
aliquē versū vel psalmū omittat
et an a capite deat incipe. et an
in choro vel ad ptē et an peccet et
an veniat̄ Itē an clericus possit
cōpelli ad dicēdū hōas et q̄ p̄t et q̄
dicat̄ accurata negligētia et q̄n

Vicesimosexto. Quod si clericus est in officio et non intelligit quod legit an peccet. et quod de laycis et quomodo se habere debeant dum sunt in officio

Vicesimoseptimo. Vtrum clericus propter impericiam sit deponendus. et quod de his qui dum legunt barbaris et soleocis mis verba profertunt et non intelligunt que legunt. et quomodo sit deus orandus. et an melior sit de cantatione quinque psalmodum quam totius psalterii modulatio et quando dicitur et quare talis venit alimentandus.

Vicesimooctavo. Quod si clericus dimittat horas que non habet breuiarium an excusetur legendo alias horas. et qua ratione debeat homo aut clericus beneficiatus horas legere et an debeat officium ommissum repetere et quod de debito non valente soluere in termino an sit liberatus. et quod de clerico fructibus spoliato et in carcere constituto et postea ab eis relaxato an competat repetitio et an si sic nunquam eodem modo dicendum est de officio et quod de his qui peremerunt libros legales aut equos quam libros pro officio. et de his qui recundantur videri cum breuiario in manu. et an necessitas excuset. et an quando quis fuerit infirmus deat post infirmitatem et qualescentiam horas repetere. et quomodo infirmitas excuset

Vicesimonono. An obligati ad horas canonicas teneant etiam vigiliis et vigiliis mortuorum legere

et an de iure scripto aut consuetudine dici debeant.

Tricesimo. An obmittens tale officium vigiliis peccet et puniri possit. et quod de absentibus et quod si extra ordinarie

Tricesimo primo. In quo loco sunt dicende hore canonicæ. et quod de absentibus ab ecclesia an possint dicere officium extra ecclesiam et quod de laycis et quod de clericis equitantibus et alijs existentibus in via.

Tricesimosecundo. Quod autem cum quis est in choro alijs ibidem legentibus horas an liceat sibi ad partem horas suas aut alias orationes de per se dicere et an omnino bonum sit preferendum puato bono et an in ecclesia debeant officia collegialiter celebrari.

Tricesimo tercio. An quando presbiter missam celebrat audientibus missam liceat suas orationes legere et presertim quando legitur oratio vel epistola vel euangelium et quod de licentia et non licentia et quomodo se habere debeat et quid quando quis audit nominare nomen Ihesu christi.

Tricesimo quarto. An et quando quis veniat excusandus pro eo quod allegat non habere vocem sonoram vel nescit cantare et quare ad cantandum in simul admittuntur multi. et an cantus sit de necessitate in ecclesia. et an sit in culpa qui se immiscet arti quam ignorat et quod de iudice et medico ignoto. et

an quis sentit se imdoneū debeat pati vt promoueat ad ordines & beneficia . et que requiruntur ad hoc q̄ quis promoueat ad beneficium . Et quid si debens examinare nō examinauerit promouendū . et an talis debeat tollerari in beneficijs . et etiam an talis deat siue faciat fructus suos interim . Et quomodo se debeat habere clericus in cantu et an liceat immiscere organis cantilenas vel in cantu pro officio diuino . et quid de corais et alijs insolencijs que fiūt q̄ in ecclesijs

Tricesimo quinto an sufficiat clericus ipsas horas mente sine vocali placōe aut expressione legere . et an oratio debeat esse mentalis vel sonora . et quare clericus ipsas publice debet legere . et quare vox adiatur orationi et de temporarijs diuersis & laicis

Tricesimo sexto an omnes debeant publice horas legere . et quare fiūt illi .

Tricesimo septimo quod de monacho ad secularē eccliam promotō an teneatur ad officium monachale vel ecclie ad quā promotus est . et an in vno & eodē collegio debeant fieri diuersa officia

Tricesimo octauo quē ritū in dicendo officium . et quot psalmos p̄ qualibet hora debeat clericus seruare et dicere . et an transgressor consuetudinis veniat pu

mendus . Et quid de monachis et an sacramentoū consuetudo Romane ecclie debeat ab omnibus seruari . Et quid de illis que Romana ecclia docet seruare .

Tricesimonono quid de illo qui ē extra dyocesim aut beneficium suum vel in beneficio suo nō facit officium suum s̄m ritū dyocesis vel beneficij sui & quid de hijs qui morantur cum Cardinalibus & Episcopis an possint se in officijs conformare . et quare fiūt isti familiares et domestici

Quadragesimo quomodo preparare se debeat clericus qui est celebraturus officium et quid importet signum campane que pro officio pulsatur . et quare clericus debeat prius orare q̄ incipiat horas canonicas legere . et an cum canibus et auibus venaticis liceat ad officium ingredi . et de multis alijs similibus

Eximij vtiūsq; iuris doctoris magistri alberti de ferrarijs de placētia super tractatu de horis canonicis Tabula explicat . Atq; tractatus earūde horarū fideliter incipit

Uteriam horarum q̄s
canonicas appella-
m⁹ sub breui stilo di-
uina opitulate gr̄a
tractada assumpsi ego Albert⁹
de Ferrarijs de Placencia iuris
utriusq; doctor̄ q̄uis indignus
dicta quoq; doctor̄um in hac ma-
teria scribendum in unum redi-
gere curauim⁹. et que collecta erant
in hoc opusculo inserui et mate-
riam ampliaui eamq; sub claris
uocabulis cum allegacionib⁹ iu-
ris p̄nēdo ad hoc ut unus quisq;
quomō et qualiter in horis dice-
dis habere se debeat inserui. Nec
existimet quisq; qd̄ docendi offi-
cium p̄pter hoc assumere uelim⁹
p̄cius discipulum a quocumq;
instruendum me cōstituo. p̄te-
stans qd̄ cum hęc materia diu-
na sit nō intendo aliud uelle uel
sentire nisi quod s̄c̄ta sentit ma-
ter ecclesia. Ideo ad ipsam ma-
teriam p̄cius cōdescendo eam
pro faciliori expedicione et intel-
lectu expediam per questioes ca-
piendo textum. ca. i. sub rubrica
de celebracione missarum situati
in decretalib⁹. et quem textū rep-
peri a nōnullis cōmentatū. Sed
ego laius ipsum cōmentabo ut
dixi p̄ut infra patebit. Et p̄uo-
dum cōgregato cōsilio in ciuitate
Agaten⁹. questitū fuisse ab
alijs patribus utrum presbiter
omnes horas insimul legere pos-
sit de mane si propter opus tu-

rale alis aut impeditis fuerit
hoc questio cōsiliū respondeat
et de responsio suo legem facit in
forma que sequetur ad litteram
Presbiter mane matutinali ex-
pleto p̄sum seruutis sue scilicet
cet primam terciam sextam no-
nam uesperamq; p̄soluat ita t̄n
ut competentibus horis iux̄ pos-
sibilitatem aut a se aut a scola-
bus publice compleantur. De-
inde p̄radis horis et infirmis uis-
itatis si uoluerit exeat ad opus
cūrale ieiunus ut iterum. nec si-
sitibus peregrinorum et hospiti-
um sub diuersorum communis-
cancium infirmorum atq; de fun-
ctorum seruutute possit secrete re-
dire. qd̄ ad statutam horam pro-
temporis qualitate. propheta di-
cente. Sepcies in die laudem di-
xi tibi. etenim septenarius nu-
merus a nobis impletur. Si ma-
tutine p̄ime tercię sextę none ue-
spere completor̄q; tempore no-
stre seruutis offiicia p̄solua-
mus. Nam de nocturnis et uigi-
lijs idem propheta ait. Media
nocte surgebam ad confitendū
tibi. Ex hys temporibus creato-
ri nostro super iudicia iusticie sue
gracias referamus. Est tenor cō-
stitucionis et capituli. nū ad lit-
teram. Nunc uenio ad questio-
nes quibus credo opusculū clari-
us reddi

Primo. Quęro quid sint ho-
re canonice. Respondetur scdm̄

Zen. q̄ sunt certa pensio diuini
cultui ab hijs qui in sortem
domini electi sunt deputata. de
qua sustentationem recipiunt
de patrimonio christi. et hec dif-
finitio colligitur in .c. cum securi-
dum de preben. et in .ca. clericos.
pri. distm. vel aliter hore cano-
nice sunt sacrificium siue hostia
laudis qua q̄s deo de fructu la-
biorum suorum offert pure pari-
ter et deuote. Hanc diffinitionem
ponit Guilielmus in cle. omica
de celebracione missarum. vel ali-
ter et tercio. Hore canonice sunt
certa officia diuina certis tem-
poribus ab ecclesia instituta ad
que deo deuotus propter benefi-
cium officium vel ordinem obli-
gatur et hoc fm Caldruin. ego
aliam diffinitionem pono uides
licet q̄ hore canonice sunt que-
dam satisfactio obligacionis co-
tracte ppter beneficium ordinem
vel officium susceptum. ex qui-
bus et altero eorum. quis deuote
obligatur ad ipsas horas di-
cendas. et hec diffinitio compro-
batur per glosam in clementia.
si dominu in verbo seipsum in re-
liquijs et ueneracione sanctorum.
et per no. in .c. nisi cum prudem
de renu. per Zabarellam qui eam
am hoc .ca. pri. comentauit et p
ea que notantur in .c. significas-
tum. de prebendis et in .ca. fina-
li de rescriptis. li. vi. q̄ inter rea-
pientem et conferentem benefi-

cium oritur contractus ita q̄ ex
potest nedum ad horas istas di-
cendas: sed quecumq̄ onera be-
neficio incumbencia subire et si ea
adimplere nolit ab eo remoueri
poterit. ar. ca. relatum de clerico
no residente et .c. quia nonnulli
et .ca. inter. et ultimo. eo. ti. ideo
dixi q̄ sunt quedam satisfactio
quia sicut ad extinctionem con-
tractus inter creditorem et debi-
torem regulatur ipsa solucio. ut
instituti quibus modis tollitur
obligatio in principio. ubi dicit
textus. q̄ solucio eius quod de-
betur tollitur obligatio. Sic ho-
rarum persoluimus pensum. id e
debitum seruitutis nostre. id est
obligacionis quia ratione bene-
fici ordinis vel officij ipsi crea-
tori nostro obligamur. et iuxta
psalmistam Depces in die lau-
dem dixi tibi. Depces in die ip-
sum creatorem laudare iubemur
ut in hoc .ca. cauetur. Quelibet
istarum diffinitionum bona est
et fundatur in iure. Ad premis-
sa faciunt que habentur in q̄sti-
one que incipit. Quero quid si
clericus dimittat.

Secundo quero unde dicantur
hore canonice Respondetur fm
Guilielmum et Zen. in cle. i. de ce-
lebracione mis. q̄ ab oro oras qua
orando in puritate asciencie aique
deuocione et uigili cura dici debent
ar. ca. ubi periculum. s. ultimo.
hoc contractu debet et compelli

de electione libro vi. Vel dicuntur ab hora ex eo quia certis horis legi debent ut in .c. nostro comprobatur et in .c. dolentes eodem titulo et dicuntur canonicæ : quia a canone sunt inuenta per sanctos patres qui eas instituerunt in conciliis de quibus in .ca. nostro .f. ij. .xcij. distm. et in .c. finali .xii. distm. et in dicta clementina unica et in quibus pluribus alijs locis et eas dici ordinantur . pro eorum fundamentis assumptas dictum psalmiste . *Septies in die laudem dixi tibi* et propter rationes de quibus in sequenti questione dicetur Dederunt pro regula ut has canonicas horas dicere debeamus : et ideo dixi a canone inuenta sunt quia canon idem est quod regula . pro regula ergo datur ut quisque presbiter aut in sacris existens seu beneficiatus ratione securitatis id est obligationis sue omni die legere septies tenetur . Item non solum dicuntur canonicæ quia a canone non sunt inuenta . sed etiam diuine pro eo quia deo offeruntur et impenduntur . argumento capituli . gloriosus deus de reliquijs et veneratione sanctorum libro vi . Item quandoque dicuntur vigilie ex eo quia animo vigili die debeant in ca . i . per totum . xi . di .

Tercio . Queritur quantum numero sunt iste horæ . Respondetur quod septem de quibus prophetatum est

per Dauid cum dixit . *Septies in die laudem dixi tibi* . ut supra dictum est . Item septem sunt sicut septem dona spiritus sancti . xxxi . questi . peruenit . septem sunt dies seculi . Juxta illud Orbis volutus . septies signat beata tempora . septem status quibus finietur mundus . septem petitiones in oratione dominica . septem psalmi penitentiales . septem dyacom pro quos designantur septem candelabra aurea que erant in templo domini . xxiij . dist . c . dyacom . Item scribitur Leuitica . xvi . c . quod Aaron de sanguine vituli . septem viabus digito aspergit contra propitiatorium ad orientem Aaron ipse est qui ad honorem sacerdotis vocatus existit de quo per apostolum scribitur ad hebreos . v . ca . et Leuitica . viij . et . xxi . questi . i . et quod sacerdos qui accipit has septem horas ad psallendum in memoriam vituli id est Iesu christi crucifixi qui in ligno crucis sanguinem suum sparsit contra propitiarium id est in conspectu diuine propitiacionis ut ipse nobis propicietur . Ita septem sunt horæ iste per quas singulo die eius passionem recollere debemus . hec magistratia exemplaria et si concludentia ad materiam non videantur tamen futuristicæ sunt . de quibus in glo . septenarius istius capituli nostri licet non omnia ibidem contineantur

Quarto .
iste sunt m
hoc numero
dicitur quod ideo
est reducan
sionem salua
dos patres v
pmbus pe
temporis i
mus ut pate
antum legim
nem recolim
alys horis . p
notatur . In
tunc tempore
fuerit prim
bis . Tercia
abamina pa
nebre per mu
Emissus non
hora . Despet
sacra memo
sto bisena id
ponitur hora
Johan . And
in hoc capitu
da clementina
multis mferat
sequitur pro m
ne
Quarto Q
datur complex
has horas . si
psalm in dido
tunc complex
que complexus
pau signatur

Quarto. Querō quare horę
iste sunt institute et inuente in
hoc numero septenario. Respon
detur q̄ ideo sunt institute vt p̄
eas reducamus ad memoriã pas
sionem saluatoris nostri p̄ san
ctos patres vt sic certis horis cō
petentibus pro memoriã tante re
demptiōnis ipsum sepius laude
mus vt patet. quia dum matu
tinum legimus eius dampnati
onem recolimus et sic de singulis
alijs horis. pro ut hys versibus
notatur. In matutino dampna
tur tempore christus. Quando
surrexit primam canit ordo fide
lis. Tercia cum canitur tunc est
talamina passus. Sexta sūt te
nebre per mundi climata factę.
Emissus nona diuinus spiritus
hora Vespere clauduntur christi
sacra membra sepulchro. Chris
to bisena id est vltima custodie
ponitur hora. Hęc habentur per
Iohan. Andre. et alios doctores
in hoc capitulo nostro. et in di
cta clementina vñca. Et ex pre
missis infertur alia questio que
sequitur pro maiori declaratio
ne

Quanto Querō que hora di
catur competens ad persoluēdū
has horas. Respōdetur s̄m glo
positam in dicto ca. nostro super
verbo competentibus. q̄ illa dici
tur competens que per sonum cā
pane signatur vel quocunq̄ alio

signo loco campanę. argumēto
a simili in. ca. In causis de electi
one. et in. ca. de officio custodis
et. ca. ius militare. i. di. et serua
ti consuevit in cathedralibus et
conuentualibus ecclesijs et s̄m
Ostien. et notatur etiam in dic
clemen. vñca. Sed in inferiori
bus ecclesijs et capellis consue
tum est tantum matutinum mis
sas et vesperas pulsari s̄m Joh.
Andree. de isto signo quōd signis
ficet. vide infra in questioe que
incipit Querō quomodo debeat
se habere. Et est questio fina
lis. Attamen ad has horas cano
micas dicendas congruo tem
pore et competenti vnusquisq̄ p̄
s̄biter in sacris constitutus et be
neficiatus esto q̄ in minoribus
sit tenetur quousq̄ campanam nō
audiat vel non habeat aut non
pulsat. de hoc infra lacus dice
tur. Vel dic scdm Paulum in di
cta clementina vñca. q̄ illa dici
tur competens que respondet
officio. Et aliqui dicunt q̄ me
dia nox pro matutino sit hora cō
petens. propter dictum Psalmi
ste. Media nocte surgebam ad
confitendum tibi. Sed in hoc q̄
ad quedam non bene seruatur.
et communiter consuetudo ge
neralis habet se in contrarium.
Vel aliter scdm Innocencium
dic q̄ illa hora dicitur competens
qua melius creditur populum

ad audiendum officium accessu
rum et si populum non habeat
tunc tenetur ea hora legere ho
ras suas que officio correspon
det. unde tenet qd tempore et ho
ra matutinali dicat matutinum
et hora prima primam. et sic de sin
gulis horis. vt sic iux significati
verborum conformemus in qualis
bet hora cui significatio deserui
re verba debent ar. ca. intellige
tia. de verborum significacione.
et l. labeo. ff. de suppel. lega.
quia a verbis regulariter non re
cedendum est. vt. ff. de lega. iij.
l. non aliter. et in. ca. ad audi
entiam. de decimis facit. ca. quo
miam virginibus. xxxi. questi.
prima cum multis similibus

Sexto Quero qui teneantur
ad has horas. Respondetur qd
quilibet clericus in sacris consti
tutus. et etiam in minoribus si
est beneficiatus. et ad hoc ex pre
cepto obligantur vt in ca. dolentes
de celebracone missarum et huc
opinio clare videtur probari per
ca. qd a te. et ca. diuersis falla
cijs. de clericis coniugatis vbi di
citur qd qui non valent ob im
mundiciam carnis seruire in di
uinis beneficijs ecclesiasticis sunt
priuandi et ad seculum possunt
redire. ergo ibi est casus qd pres
dicta iura loquuntur de consti
tutis in ordinibus minoribus et
beneficiatis et non de constitu
tis in sacris. quia si in sacris es

sent non possent ad seculum re
dite. ar. ca. primi de clericis con
iugatis. et per totum secundum
Ostiensem Guilhelmum et Zen.
in dicta clementina vnica. quia
a laycis fundantur beneficia et
redditus clericis pro sustentacio
ne eorum assignantur vt ipsi in
officio diuino eorum vices sup
pleant et pro ipsis horis debitis
et competentibus orent et psal
lant nisi iusta causa subsit ho
ram competentem non posse ser
uari. vt in predicta questione a
liquahter tactum est. et ideo be
nificiati non solum ad istas ho
ras tenentur ex statuto ecclesie
sed etiam ex obligatione iusti
tie vt no. in dicta clemen. vnica
alias si horas obmitteret in in
iuriam primo pro temporalib9
p eu datis ad sustentacione cle
rici spiritualia refundere obligan
tur. quia propter officium dat
beneficiam. vt in. c. finali de re
scriptis li. vi. et in. c. cum secun
dum de prebendis. et dignitatis
bus

Septimo. Quero an archi
episcopus vel Episcopus possit
dispensare cum clerico in mino
ribus constituto et beneficia to
vt non teneatur legere horas.
Respondetur qd no. argumen
tum notatur in. c. i. xi. distmcti
one Quia cum ppter officium
datum sit beneficiam merito no
potest nisi per solutionem officij

... obligatio ten
... attendo qd ho
... attendit ipsum
... ipsum deun
... confessionem seu
... obligatio que
... contrahitur m
... facti aut fu
... de qua oblig
... supra in prim
... deo per hom
... aut tel ap
... amentum aut
... ipsum deu
... in capit
... et faciunt ca
... in similia in. ca. a
... in fine de se
... in. ca. de eos y
... multis similibu
... tant hominem
... do capitulo sec
... bus
... Oatno. Q
... in minoribu
... hat tenue benefi
... detur sedm hosti
... clericis in mino
... has habeat tenue
... non potest sust
... de consecra
... alatis in. p. ab a
... qd teneatur ha
... et hoc idem sent
... impuere sibi qua
... tenue beneficiam
... equamento a simi
... bus. xxxi. questi

hec obligatio remitti et presertim
attento qd hec obligatio non
concernit ipsum hominem solu
sed ipsum deum cui per propria
confessionem seu promissionem
fit obligatio que tacite nascitur
et contrahitur in susceptione or
dinis facti aut susceptione bene
ficij de qua obligatione dixi ple
ne supra in prima questione. et
ideo deo per hominem non potest
remitti aut relaxari. Sicut nec
iuramentum aut votum concer
nens ipsum deum. Argumentum
notatur in capitulo. de sponsali
bus et faciunt ea que notantur
in simili in. ca. cum ad monaste
rium in fine de statu monachoru
et in. ca. clericos. xxi. distm. cum
multis similibus secus si concer
nant hominem vt notatur in di
cto capitulo secundo de sponsa
libus

Quæstio. Quæro quid si cleri
cus in minoribus beneficiis ha
beat tenue beneficium. Respon
detur scdm Hostiensem. Qd si
clericus in minoribus beneficia
tis habeat tenue beneficium ita
q non potest sustentari dicit in
summa de consecratione et clerie
vel altaris in. s. ab aliquibus a
his. q teneatur has horas lege
re. et hoc idem sentit Goffredus.
et imputet sibi quia permisit se
ad tenue beneficium promoveri
argumento a simili in. capi. hor
rendus. xxxij. questi. v. et nota.

optime per glosam in. capi. cleri
cis vidum. xa. distm. et est ratio
scdm doctores ibidem quia sicut
vir tenetur ministrare uxori ne
cessaria que tamen abs debitu
reddere non potest vel abs dote
sufficientem non dederit viro vn
de posset onera matrimonij sup
portare. vt in capi. proposuisti.
xxxij. questi. vij. ita et clericus
quus a sponsa sua spiritali. id
est ab ecclesia debitum sustenta
tionis necessariorum non percipit
at officiare tamen eam tenetur
in diuinis et temporalibus neces
saria ministrare et ei onera sup
portare et dicat cu apostolo Deo
saciaru et esurire et abundare. et
omnia possum in eo qui me con
fortat. scribitur ad philp. iij. ca
pitulo et in. ca. q dicit. xli. dist.
et notatur in dicto ca. clericis vi
dum. et alibi inquit idem Apo
ad ea que opus mihi erant mi
nistraverunt manus ita haben
tur hec verba etiam in. capitulo
primo. xxi. q. i. in glo.

Nono. Pone q clericus in mi
noribus beneficiatus est absens
a beneficio suo ex causa raciona
bili a ab ipsis horis excusetur pser
tim si faciat per substitutu suu
Rnde q Pe. et Abbas videtur
tenere q sic in. c. nostro. r dicit
q hoc. ca. non obstat quia loqui
tur de pbro et non de clerico i mi
noribus existente ibi du dicit tex.
pbr matutiali officio expleto rē

quā p̄sbyter tenetur duplici
rāone scilicet ordinis et benefi-
cij ad horas canonicas. Idem te-
net Guillelmus in dicitur clemen. vni.
dicens q̄ constitutus in sacris
ab horis excusatur sola infirmi-
tate. Sed alius beneficiatus mul-
tis de causis potest excusari tum
propter consuetudinem vel ali-
am causam. Sed in sacris cōsti-
tutus rāone ordinis obligatur.
Breuiter in hac materia dicam⁹
cum Innocentius cuius opinio cō-
munitur tenetur dicente q̄ be-
nificiatus etiam si in minorib⁹
existat has horas personaliter
persolvere obligatus est per iu-
ra supra allegata in questi. que
incipit. Quero qui teneant ad
has horas r̄. et in questi. se. et
se. Nam beneficium datur prop-
ter officium ut in. c. finali. de re-
scrip. li. vi. et iste labor consistit
in labore et fatione personali.
vnde per alium expediti non po-
test. et facit ad hoc clemen. vni.
preallegata in v. fructuum labo-
rum suorū. ergo per seipsum
et nō alium quia eius industria
videtur ad hoc electa. ar. c. fina-
li de offi. dele. Et quā forte ex-
onere beneficio incumbere et pro-
pter eius absentiam facit per ali-
um deseruiri beneficio attamen
ab horis nō dicendis nō excusa-
bitur. Et quā textus noster di-
cat de p̄sbytero attamen Idem
est de dyacono et de constituto

in minorib⁹ dummodo alias be-
nificiatus s̄m cōmunem opinio-
nem doctorum. Et attende quia
hoc verbum p̄sbyter large hic
sumitur. sicut sumitur in simili
in. c. iij. de vi. et hone. clei. et in
c. ij. de cohabitacione cle. et mu-
lierum. Vnde et si non rāone or-
dinis quia in sacris non sit con-
stitutus tamen rāone beneficii
sibi collati ut officium dicat co-
getur. et in hoc non valet con-
suetudo cum tenderet ad dimi-
nutionem cultus diuini ut. ar.
c. finali de rescriptis. li. vi. et c.
penultimo de cōstitutōibus de
hoc dictum est aliquid supra in
questione que incipit quero qui
ad has horas canonicas tene-
antur

Decimo Quero quibus lice-
at intrare chorum quando diui-
na officia celebrantur vel legun-
tur. Respondetur secū dum san-
ctum Thomam q̄ omnibus cle-
ricis etiam simpliciter tonsura-
tis licitum est ingredi chorum et
cum alijs officiāre. argumento
ca. psalmista. xxij. distm. excep-
tis tamen illis ecclesijs que per
speciale statutum aut antiquā
consuetudinem extraneos cler-
icos non admittunt nisi in ea-
dem ecclesia beneficiati sint aut
officia habeant aut beneficiato-
rum aut officialium ipsius eccle-
sie familiares existant. In eccle-
sia nostra Placentia cuius ego

Archipresbiter suū q̄ uis indig-
nus est consuetudo q̄ nemo ad-
mittitur cum alijs in choro cum
habitu seu superp̄uicio ad cantā-
dum nisi sit beneficiatus aut of-
ficiatus in eā. ymmo nec familia-
res beneficiatorum admitteban-
tur. sed ego in tantum dixi q̄ ad-
mittuntur et bene quia familia-
res censentur eodem iure ipsorū
beneficiatorum. ergo merito des-
bent eodem priuilegio gaudere.
r̄c. ca. ecclesiarum seruos. xij. i.
questi. ij. pro hoc facit. lex. cum
precatum. i. questi. ij. ff. de pre-
carijs ubi dicitur q̄ si quis pre-
cario supplicauit ut michi fun-
do morari liceat et suis etiam ui-
detur esse concessum. ad hoc fa-
cit lex secunda. ff. primo r̄ lex se-
quens. ff. de usu r̄ habitacōne.
C. de aduocatis diuersorum iur-
dicū. l. restituende. et presertim
in hoc casu fauorabili. quia cul-
tus diuinus augetur. r̄ melius
decoratur in multitudine seruū-
encum r̄ etiam coruscat dum cle-
rici in habitibus r̄ superp̄uicijs
ut moris est sunt ibi psallentes
et cantantes. Non obstat si di-
ceretur q̄ consuetudo non est ex-
tendenda extra casum suum. et
sic iura preallegata nō videren-
tur suffragari. ut notatur p̄ In-
nocentium et Johan. Andree in
ca. finali de officio Archidiaconi
pro hoc facit lex p̄ma v̄n. camus

.ff. de itinere actuq̄ priuato et
de honorum possessione. l. sed cū
pro ut notatur in racōne sui. q̄a
ymmo etiam consuetudo recipit
extensionem. presertim in mate-
ria fauorabili ut in allegato ca.
casu nostro. Sed bene fateor
secus esse in prescripcōne. et ra-
tio quia cum prescripcō sit factū
et consuetudo ius priuatum ex
moribus vtentium. r̄c. facilius
extenditur ius q̄ factum. et idē
dicunt doctores in dictis iurib⁹
et facit. ca. auditis de prescripcō-
nibus. ymmo tales familiares
quos clericos apud nos vocam⁹
debent presbiteri habere qui eos
in officijs adiuuent. ut notatur
in. ca. ij. de vita et honestate cle-
ricorum et in glo. r̄ in canone se-
dulo. xxxviij. distincti. facit ad
premissa optime. capi. licet. de
priuilegijs libro. vi. m. ver. pri-
uilegium concessum singulis p̄-
sonis ut possint audire diuina
tempore interdicti. extenditur e-
tiam ad familiares. si ergo in p̄-
uilegio hoc habet locum. ergo
a foriori in consuetudine que ius
est ut in capitulo finali de consue-
tudine. et capi. cum contingat.
de fo. p̄tenti. r̄. C. que sit lon-
ga consuetudo in rubro et nigro
ex quo infero q̄ tales non sunt
censendi extranei. Sed intelli-
go alias non familiares esse ex-
traneos etiam si de eodē uico oriūdi

fint et nō cōfueuerūt recipi. ād hoc de sup. negli. prela. r. ij. melius facit. l. si. p. filiq. C. de iure do. C. de re. vx. adio. l. vna. p. videamus. ad finem layci et si possint psalmos et oracōes sub silentio dicere tamen non debent introire chorū nec stare mixtū cum clericis eo tempore quo diuina celebrantur. vt in. c. i. de vita r. hone. cleri. et c. sacerdotū de consecra. dist. i. Et an possint aut debeant dicere Domin⁹ vobiscum. infra dicam in. q. que incipit an excoīcatus

Vndeāmo quero an sit licitū templarijs et alijs conuersis religionum intrare chorū et cantare seu psallere cum alijs officiātibz clericis ecclesie vltius. Respondetur fm Johem An. et alios doctores quoniam in hoc participantur laycis quibus nullatenus permittit vt dictum est i. q. precedenti quous recipiatur vt inquit Ostien. nonnulli principes in eorum capellis ex eorū deuotione que summe in hoc laudanda est facientes has horas sibi celebrari a clericis r. ipsinet cum clericis ipsas dicunt. Dane intelligo q. tales eorum capelle sūt loca puata. ar. c. cū capella de priuilegijs. r. c. si quis etiam de conse. dist. i. Et attēde etiam q. talium deuotio est multum comendanda dummodo ecclesie curate non sit preiu-

ditium. ar. c. tua. de decā r. nō. m. dic. c. cū capella r. in hoc. c. nō. ltra per Joh. An. de premissis

Quodeāmo quero quid de beneficiato clerico r. quocūq. alio promotō ad sacros ordines qui suspensus est ab officio vel excoīmunicatus an teneatur ad horas canonicas Respondetur q. sic. Nec obstat q. excoīmunicati vel suspensi depositi aut degradati non debent sacra tangere. per no. in. c. ad eius vero a. bitum. de consecra. dist. v. Item nec id quod dicitur in psalmo. xlix. Deus deorum domin⁹. ibi dum dicit peccatori. qre tu enarras iusticias meas per os tuum habentur etiam verba hec in. c. p. i. ij. questi. vij. circa finem quia licet excoīmunicatus et alij de quibus supra non debent sacra tangere aut ecclesiam intrare presertim tempore diuinorum non tamen excusantur ab officio quia non sequitur excoīmunicatus non debet intrare ecclesiam. r. c. ergo non tenetur has horas legere. ar. c. cum dilectus. de offi. ordi. l. papinianus exul. ff. de mili. quia ex sepatis nō infertur vt ibi dicitur ad id quod dicitur quare tu enarras. Distingue aut quērit an frustē tales legant quo ad meritū vite eterne. Et dicendum esse videtur q. sic. quia ex quo nō sūt in gratia vitam eternā pmerēti

non possunt. ca. Si quis contu-
statis. xi. dist. Cum ibi notatis
aut quo ad aliud videlicet ad di-
minutionem pene et similia de
quibus per doctores in capitulo
Quod quidam de penitencia et re-
missione et tunc dico qd non fru-
stra legunt qd solvunt debitum ad
quod obligantur pro eo quia le-
gendo horas liberantur ab obli-
gatione qua tenentur astricti :
quia incurunt peccatum prop-
ter ipsarum omissionem cum ex
precepto ad hoc teneantur. Nec
propter excommunicationem .
re. ab hoc debito absolventur
sicut in simili dicimus de debi-
tore excommunicato qui tamen
suo creditori satisfacere tenetur
non obstante excommunicatio-
ne. immo et conueniri potest. vt
in capitulo Si vero. de senten-
tia excommunicationis. et capi-
tulo excommunicamus sibi cre-
dentes. de hereticis facit capitulum
intelleimus de iudicijs. Nam
clericus ratione ordinis aut be-
neficii dicitur debitor ipsi creato-
ri nostro qui est creditor. quod
probant verba textus ca. nostri
ibi pensum. idest debitum serui-
tutis sue. idest obligacionis qua
astringitur deo persoluat re. Et
ex hijs pz quid sit in presenti que-
stione tenendum

Decimoterzio. Querit an ex-
communicatus suspensus aut
depositus debeat aut possit pub-

lice has horas dicere. Responde-
tur qd priuatim aut secrete de-
bet ipsas persolvere ita qd a nul-
lo audiatur immo tenetur dum
modo non faciat hoc quasi vide-
atur officiare ecclesiam vt nota-
tur per glo. fina. capi. penultimo
xviij. dist. Et colligitur etiam in
ca. Si quis episcopus. xi. questi-
one iij. Debet enim ad instar la-
ici horas suas et oraciones dice-
re et sine dominus vobiscum. In
loco istorum verborum dicat Dne
exaudi oracionem meam. sicut la-
icus facere debet. quia hoc com-
petit ad dignitates ordinis qua
dignitate per excommunicatio-
nem. re. et inobedienciam se in-
dignum facit et desinit esse me-
diator inter deum et homines p
ipsam inobedienciam et quia ab
ecclesia et eius communione ab-
scisus est vt notatur in dicto ca.
nostro et p speculatore eodem ti-
tulo. s. ij. super verbo. quid si ex-
communicatus celebrat et ab ar-
chyacono et Johanne. Andree
in nouella capitulo primo. et de
sentencia et re iudicata libro sex-
to versi. dampnabiliter. et per
Zenselinum in dicta clementi-
na unica Sed neqz clericus qua-
do solus legit horas esto qd non
sit excommunicatus. argumen-
to capituli. hoc qd. de consecra-
tione prima. Nam hec o-
ratio Dominus vobiscum deno-
tat pluralitatem personarum.

et ideo ad min⁹ dñt eē due alie
p̄sone vltra p̄ferētē p̄sonaliter
Eodē mō de missa que nō debet
celebrari nisi duob⁹ saltē p̄senti
bus: q̄ pluralis locutiō duorum
saltē numero debet repleti. vt in
dic. c. hoc q̄. et in c. pluralis. de
re. iu. li. vi. Et ideo cū solus di
cat officiū. loco illoꝝ verboꝝ di
cat. Dñe exaudi orationē meā.
cogita si bene dico rē. et ego vi
di seruari taliter et egomet ser
uo hūc ordinem. Et sic illa offi
cia p̄t ex cōmunicatus et suspen
sus rē. seruare et legere eodē mō
q̄ sup̄ dictū est p̄ter missam q̄ il
lā nec publice nec p̄uatim dicē
debet aut potest vt no. in. c. il
lud de cleri. exco. et p̄ totū illum
ti. et de hoc in. q. q̄ ināpit. Que
ro de hīc q̄ liceat intrare chor.

Decimoquarto. Querō an li
ceat clerico in simul omnes horas
dicere. et qñ. Et an sit de cōsilio
vel de p̄cepto. Rñdetur q̄ nisi
aliq̄s sit ex rāconabili causa oc
cupatus. q̄ sic. vt p̄batur p̄ tex
tū nostꝝ. ibi dū dicit q̄ potest in
simul eas legere. ar. c. s. eo. de
usu. q̄ pl⁹ videt̄ facere q̄ debito
tpe debitū p̄soluit q̄ post logū
tps p̄teritū. de plus peti. c. vni.
Et Joh. Andree videt̄ sentire q̄
sit de cōsilio Et idē alij et Immo.
et Zabarella et p̄ eoz opimione
facit: q̄ ita de cōsuetudie genera
li. que est optima legū inēpres
seruatur. ar. l. minime. ff. de le.

ga. et. c. cū dilectus De c. fue. q̄
Papa Cardinales et magni p̄
lati et multi alij etiam inferiores
sibi has horas legūt vsq̄ ad. vi.
aliqñ vsq̄ ad. ix. inclusiue. et hoc
ex eo faciunt q̄ hīs completis
maḡ habent expedire vel alias oc
cupacōnes multas rāconabiles
possunt sup̄uenire. et in talibus
melius est p̄uenire q̄ p̄ueniri. et
p̄sertim qñ hora est ap̄ior. ar. l.
ij. ff. de. v. signi. Tūc dicūt In
no. et Osi. tutius fore vt cōpetē
tib⁹ horis dicatur. et Jo. An. eti
am videtur hāc opimionem am
plecti ex eo: q̄ recitat hystoriam
de quodā heremita qui qñq̄ tar
dius qñq̄ citius. et qñq̄ debita
hora suas legebat horas. Vñ cū
heremita quesiuisset ab angelo
hui⁹ diuersitatis cām. rñdebat
ipse sibi se bonas vuas deferre
qñ cōpetentib⁹ horis p̄soluebat
horas suas Accidas qñq̄ qñ p̄ue
mebat hora debitā Maradas
vero qñ alijs occupacōib⁹ in
uolutus tardius eas horas lege
bat. Ego vero bene credo q̄ bene
facit clericus et cōsulcius si debi
tis horis et cōpetētib⁹ pensū serui
tutis sue p̄soluat ad hoc facit. c.
dolentes. de. ce. mis. vbi accūt re
darguūt hī q̄ debito tpe nō sur
gūt ad orandū et hoc no. in cle.
i. infra eo. ti. si vō occupat⁹ ess
iustis occupacōib⁹ et tūc horas
suas nisi legē potērit secus si nō
occurrūt occupacōnes vt p̄bat

postea ex *textu* litteraliter in prin-
cipio ut supra dixi. Nam a ver-
bis ipsi *textu* non est recedendum
non aliter. ff. de lega. iij. et. ca.
ad audienciam De dec.

Decimo quinto. Quæro de quæ-
tidiana. q. Quid de scolariis
qui occupantur studio *litterarum*. An
possint in se ipsos solvere horas suas
Respondetur prima facie quod non
quod *pretextu* boni maxime temporali
nullum malum est faciendum.
ar. c. non est putanda. i. q. i. r. c.
non magne. ne clerici. vel mo. ubi
glo. i. amplissime de materia di-
cit primo debet potius omnia ma-
la pati quam malo consentire. c. sa-
ctis quod metus cau. cum ergo
scolaris circa studium intendat
propter commutatum temporale vel a-
liam ambitionem. ergo ex hoc
non debet horas legere debitis ho-
ris et congruis minime. Aduerte
ad infra dicenda. Nam scientia
non potest sine studio acquiri et
ipsa est que multum necessaria
existit pro vniuersali regimine
totius orbis et bono salute dei ec-
clesie que vitis *litterarum* supabun-
dare quod ut fructum ab ea afferat
oportunitum. c. gratie de preben. et
c. cum ex eo. de elec. li. vi. et. c. fi-
ne de. vel mona. ubi per homines
litteratos dicitur fides catholica
multo in expugnabili circumangi
et sic ex his liquet quod in heretico stu-
dio sit opus meritorium. et dicit
scriptura. Beatus vir qui inue-

nit sapientiam et affluit pruden-
tia melior est acquisicio eius au-
rum et argenti puri et purissimi fru-
ctus eius. et omnia que deside-
rantur huic non valent compara-
ri. Et alibi dicitur pretio nume-
ratio comparari non potest. Et ho-
minem nobilitat. ut. ff. de vari.
et extraordi. cog. l. i. s. est que-
dam. et non per glo. in. c. de multa
de preben. Fateor quod principale
propositum studentis non debet esse
circa lucrum. quia crimine aua-
ritie irretitus esset. C. de muner. i.
prim. l. confessio. unde si suum pro-
positum ad bene operandum verse-
tur principaliter non peccat si me-
retur in consequentiam potest spe-
rare lucrum et honorem sicut dicitur
de presbitero qui potest locare o-
peras suas hoc est et principaliter
celebret missam et alia offi-
cia et in consequentiam sperare lu-
crum et petere mercedem si indi-
geat. ar. c. significatum de prebe.
Et sic scolaris potest se hoc mo-
do habere ac deo utrumque redde-
re scilicet debitas laudes et inde ho-
nesta opera ut est studium facere
pro tanto ut unum propter aliud non
impediatur sicut sancti Thome in
quadam. q. quodlibet fuit et Za-
barella idem sentit. Dicitur Osi-
et Iob. An. quod libenter viderent
quod fauore studij non curati bono
zelo ad studium occupati tenentes
vicarium excusarentur ab his ho-
ris canonicis dicendo officium bene

Marie et ex predās vides quid
sciendū est de .q .

Decimosexto Quæro quia in
textu fit mencio de missa an pos
sit p̄biter missam celebrare ma
tutino non expleto . Respondeñ
q̄ nō nisi in maxima necessitate
vtp̄uta si quis infirmaretur vs
q̄ ad mortem et sacerdos nō ha
beret hostiam cōsecratā et esset pe
riculum in mora quia tunc possit
missa celebrare matutinali offi
cio nō expleto . scdm̄ Guiltelmū
in li . sacramentali tractato p̄ Za
barellū .

Decimosextimo . Quæro q̄a
in textu nostro fit mencio ibi in
verbo iterum . et sic videt̄ sen
tire q̄ iam celebrauerat et q̄ ite
rum posset celebrare aliam mis
sam eodem die an hoc verum sit
respondetur q̄ nō regulariter vt
inquit Augustinus felix est qui
valz vnā missā in die celebrare .
vt in .c . te referete . de celebraōe
miss . et quotidie celebrare nec
laudo nec vitupo . Dicit idēz Au
gustin⁹ et in .c . quotidie de cō
secra . dist . i . Verumtamen sūt
quidam casus necessitatis quib⁹
bus licitum est p̄bitero duas ce
lebrare missas in die quos ponit
glosa . fi . in .c . cōsuluisti . de cele
miss . vtp̄uta adueniente causa i
firmoerū vt inquit textus noster
vel cum aliquis post q̄ celebra
uit vel adest causa vultatis vel
honestatis . vt dicta missa super

ueniat aliqua magna p̄sona q̄
velit missam audire . ar . c . nosti
et .c . sequētis et die natalis dñi
vt in dic . c . cōsuluisti . abs suffi
at vnā in die missam celebra
re ex eo qd̄ d̄t in dic . c . te referen
te . attamen quia expresse nō p̄
hibetur p̄biter pluries in die ce
lebrare ex eo qd̄ dicitur in dic . c .
cōsuluisti . ibi suffiat sacerdoti se
mel in die solūmodo vnā mis
sam celebrare . et dicit glo . posita
sup verbo necessitatis in dic . c .
cōsuluisti poterit pluries celebra
re videlicet vnā missam de die
et aliam p̄ defunctis . et quoties
celebrat togens corpus et san
guinem xpi sumat de conse . di .
ij . cōperimus . et attende q̄ si p̄
biter debet etiā missam celebra
re nō debet sumere vinū quo di
gitos lauet q̄a tūc fumēdo vinū
p̄fusoz digitorū nō possit aliā mis
sam eodē die celebrare vt inquit
tex . in .c . ex parte . de cele . miss .
et ratio quia nō est ieiunus . Et
an qui nō potest vinū bibere pos
sit pmoueri videt̄ tex . de h . in .c .
ip̄si apostoli . ij . questi . vij . Dic
breuiter q̄ non vt no . glo . mag
na circa mediū suū in dic . c . ip̄si
ap̄stoli . quia oportet ip̄sum cōi
tare et iō debet vinū bibere vt in
c . eps deo . de ase . di . i . et i . c . pa
cta de ase . di . i . Ego laudat̄iq̄
oio p̄b̄r vbi nētas et casus s̄ no
miati n̄ sūt p̄caueat ne pluries i
die missā celebret . nō obstat q̄ i

dic. c. cōsulūstī. exp̄sse nō phibētur dum tex. dicit et vtitur hoc verbo sufficiat quod imperatiuū est includit in se phibicōne quia quod precipitur impatur et qd̄ impat̄ necesse ē fieri. c. qd̄ precipitur. xiiij. q. i. Nam casus necessitatis quibus potest plures missas dicere expr̄mūtur in iure videlicet in dic. c. et. c. cōsulūstī. et. c. ex pte. et. c. referente ergo ultra illos casus videntur iura phibere: quia non permitit̄ casibus illis ergo in reliq̄s phibentur. ar. c. nome. de presumptione: quia si in vno cōceditur in reliquo negatur. dic. l. cum ita legatum. ff. de condi. et mon. et. l. cum lex. ff. de legi. r sic per cōsequens peccat. quia contra legē phibitiuā facit. ar. c. i. de maio. et obedi. in v. dūtax. at p̄ doc. Cogita si bene dico in cōsciencia tua. et quādo celebras si celebras ppter casum necessitatis aut cupiditatis. quia deus est desup̄ cuncta cognoscens et corā cuius tribunali stare debis in suo tremendo iudicō. c. p̄. de re iudi. li. vi. Ista dico ppter nōnullos qui passim nō videntur duas missas in die celebrare nō attendētes qd̄ vbi neccitas per alios si. bleuari potest nō debent duas missas in die celebrare. vt no. in dic. c. cōsulūstī et in. c. nō et in alijs iurib⁹ sup̄

allegatis

Decimooctauo Querō ā missa sit de hōis canonicis Respon detur fm̄ glo. sup̄ verbo fructum labiorum tuorum. in dic. clemē. vni. de cele. mis. qd̄ nō: sed bene est de officijs. et sic bene inferitur qd̄ appellacone officiorum continetur missa et nō appellacone horarū canonicarū. patet quia Ep̄i de honestate solum tenentur ad missas dicendas vel audiendas. c. si. de priu. li. vi. sed ad horas canonicas tenent nō solum de honestate sed etia de necessitate. et ita tenet Guil. Paulus et Stepha. idē fatentur et dicunt cum glo. p̄alle. qd̄ interdum distribuōes in eccle sijs sūt aut statuuntur ita p̄missa sicut p̄ alijs hōis canonicis et ad hoc facit clemē. vni. ca de reli. et venera. sanctorū r̄c. Sed vide si Ep̄i negligant missas dicere. tūc peccant et puniri possunt si hoc ex cōtemptu agāt vt no. p̄ glo. r̄ doc. in. c. si quis aut̄ legare dotē

Decimonono. Pone qd̄ clericus beneficiatus non veniat ad eccliam et nō vult stare in choro et interesse diuinis officijs. et si est ibi dedignatur cantare aut os aperire cum alijs officiantib⁹ quasi existimet hoc ad dedecus et vituperiū et quadam elacione inflatus quīs promptus sit distribuōnes r̄ redditus bñficōp̄

nedū capere sed rāpere. et quī pa-
tius intēret diuinis officiis. ut
ipias distribuōnes nō pdat et
redditus q̄ nostro officio. et q̄t
sunt si nō sentiret distribuōnes
nō ponerēt pedem in ecclā. An ta-
lis possit cōpelli ad officiaandam
vna cū alijs. Respondetur q̄ sic
et preferā si dieb⁹ solemmb⁹ ab-
sens fuerit quib⁹ maxime bene-
ficiati a suis beneficijs abesse nō
debent. p̄mo tales absentes pos-
sunt tūenno a cōione suspendi
ut in. c. Si quis in clero. viij. q. 1.
de cōse. dist. i. Si quis etiam
d̄t tex. in dic. c. Si quis. Q̄ cle-
ricus nō d̄z eē ab ecclā p̄ tres eb-
domadas. p̄ hoc faciūt ea q̄ no.
in rubro et nigro de cle. nō resi.
et. c. puenit. de appel. et dū sūt
in ecclā beneficiati d̄nt eā officia
re videlicet cantando et alia fa-
ciendo cum alijs officiantib⁹. Et
si nolunt p̄missa facere poterunt
ad hoc cōpelli ea rācōe quia eo a-
nimo et intencōne dant reddi-
tus et distribuōnes ut opas sus-
as prestare debeāt hoc est diuinis
na officia legere et cantare. ar. c.
significatū. de p̄ben. et. c. dispen-
diosam de rescriptis. li. vi. nam-
sic operando pensū seruitutis sue
p̄soluit clericus. ut mādat tex.
noster in dic. cle. i. et. c. dolētes
de cele. mis. et si nō velit ita face-
re et pseueraret in sua inobediē-
tia et p̄tinacia si ecclā aut benefi-
ciū carat debito suo et officijs

diuinis poterit p̄uauā. ut in. c.
puenit et. c. tue etiā. p̄ totum de
cle. nō resi. nā beneficiū cōfertur
eo animo ut in eo fiant residētia
et diuina officia p̄pter que bene-
ficiū fundatū et dotatum est ce-
lebretur. c. relatū. et. c. q̄ nōnulli
de clericijs nō residentib⁹. Et de
hoc vltio s̄visū est aliquid in. q.
que incipit. Quā ad has horas
teneatur.

Dicesimo. Quia de vitis ec-
clesiasticis est dictū hucusq̄. Sed
quid de monialib⁹ l̄atis an pos-
sint alta voce et solenniter diuina
officia celebrare dimissis aliquo-
rum opinionib⁹ cōsiderata. sue-
tudine vniuersalis ecclē breuif.
Et quia in benedictione dicunt
aliquē aliquē ordinem rāpe. nā
aliquē ex eis dyacomisse appellā-
tur et ordinem rāpiūt in bene-
dictione. c. dyacomissa et ibi no.
p̄ glo. et Archi. xxvij. q. i. Is ta-
men ordo et si nō sit de septē ordi-
nibus ecclē s̄m. s̄mo. de quib⁹
septem ordinib⁹ habetur in. c.
p̄br. et capitulis sequētib⁹. xxij.
dist. Attamen talis status suffi-
at ad diuina officia dicenda. et
quīs talis dyacomissa quā nos
abbatissā appellam⁹ legat ome-
liā vel euangelium in matutino
qd̄ ex causa deuocōis et in cōsola-
tionē sexus feminei ab ecclā cō-
dit quīs quidā dicat q̄ i p̄tib⁹
Italie dyacomisse nō hēant n̄ tū
dicūt. Dñs. vobiscū: s̄ loco illi⁹.

dicere debent. Dñe exaudi orā-
cionem meam. sicut faciūt layci
put dixi in. q. que incipit Que-
ro an excommunicatus Item nec
euangelium legūt in missa nec al-
tari ministrant. ut in dic. iurā-
bus in principio allegatis. de co-
ha. de. et muli. c. i. quibus male
seruetur et ideo male

Vicesimo primo Querō quia
dictum est supra de eo qui habet
beneficium quod teneat dicere has
horas. Sed quid si habeat plu-
ra beneficia an teneatur has ho-
ras canonicas pluries dicere Re-
spondetur quod prima facie videtur
dicendum quod sic: quia onus debet
correspondere emolumento. vij.
q. ij. caritatem. et. vij. q. i. aduer-
sitas. ille ergo qui duplex bene-
ficiū habet duplici onere gra-
uari debet. et utriusque beneficii
onera subire. ar. c. cum capella.
de priu. et ubi capiat quis emo-
limentū ibi seruiat. et si in utro-
que capiat in utroque debet seruire
ar. no. in. c. significatū de p. be.
quia recipiendo beneficium primū
et secundum videtur se obligas-
se velle subire onera utriusque: sicut
inter cetera onera beneficiorum
que habeat quodlibet beneficium
est quod dicatur officium et propterea
dicitur dare beneficium. c. si. de re-
scip. li. vi. et de ista obligatione
quod contrahitur vide. sup. in. q.
que incipit Querō primo quod sint
re. Item legitur quippe quod non est fe-

rendus qui lucrum amplectitur
onus autem subire recusat. l. vni.
f. ij. c. de cadu. tol. Coueniens
iustum et equum est ut postquam ex utro-
que habeat consolationem et fructum
capit et locum occupat et ea intē-
dione collata sunt sibi beneficia ut i-
eis in diuinis seruiant. c. relatu
de de. no. resi. merito debet duplex
onus subire si duo beneficia habe-
at videlicet horas canonicas plu-
ries dicendo pro utroque beneficio. ut
sic inueniatur princeps passionum
sicut est princeps consolationum. c. i.
de sepul. Solucio quibus premissa
argumenta prestringant et videan-
tur concludere attamen in contractis
um se habet generalis consuetu-
do et tam etiam quam Papa et Car-
dinales et ceteri sciunt et patiuntur
ergo hoc pro lege videtur tenendum
quod autem sit bonum vel malum vel aut
deo gratum vel ingratum cogita. Et
dicunt aliqui quod si confertur benefi-
cium vni alio habenti pro eo: quia fit
collatio talis que sapit dispensa-
tionem ut possit esse pluralis in be-
nificiis cum quodlibet beneficium re-
sidentiam requirit. ut in. c. si gra-
tiosi. de rescip. li. vi. videtur etiam
dispensari in quanda manam ut
tamen semel horas dicat Sed ista con-
non placet inquit licet etiam vel Pa-
pa patiat non tamen de dispensatum
ar. c. cum iam dudum de prebe. i. fine.
et ibi glosa bona et no. in dic. c.
omnis Possent eorum ratio habe-
re locum: ubi beneficia essent

tenuissima: qz tunc quis potest esse
pluralis ex dispensatione qz adest
necessitas vel utilitas. c. exposui
sti. de pben. et. c. viuo. xij. r. c. nā
videt esse satis in honestum
vt qz postqz habet quis sufficiē
ciā vite in bñficijs iur. c. de mōa
chis de pben. nō det pl⁹ vlt appe
tere et pluralis esse in beneficijs
qd a iure reprobat. c. cū iā dudū
de pben. et. c. cū etāstice de ex
cep. et. c. quia nōnulli de cle. nō
re si. iurā sūt vulgaria et infide ra
qz quicquid sup est vlt viciū
et vltitū ipsi clerico hoc totū est
pauperū et nō suū. c. qm. xvi. q.
1. et Archidi. m. c. pñt. de officio
ordinarij et in glo. que no. quā
b⁹ casib⁹ facit fructus suos. r. ā
possit de eis testari r. ibi tenet qz
clericus simplex bñficiatus pote
rit testari: sed secus si habeat be
neficiū administracionē habens
annexā vt puta curā animarū ad
hoc facit. c. relatū. de testa. e. l. ij
pterea iā nō est ferēd⁹ vn⁹ qui
ab vxore dote; recepiss et onera
matrimonij subire recusaret eti
am si dos est tenuis. c. horrend⁹
xxxij. q. viij. et si nō habeat ad
sufficienciā debet ex honesto ar
tificio lo viciū sibi querere vt no
tatur in. c. clericis viciū. xi. di.
et pōnat qz quis multas vxores
possi acipe et ab oib⁹ dote reape
re vel al⁹ est plurib⁹ obligatus
nōne deberet omnib⁹ emolimē
ta ministrare aut alimenta et o

mū illatū onus subire et omnib⁹
satisfacere certe sic. ar. p. dic. i. u.
um. hoc namqz dicitur ratio natu
ralis de qua in regulā qui sentit
comodū. de regu. iur. li. vi. cū fu
is concordācijs. ita et in casu nō
demus dicere vt post plures vx
ores idest ecclias et beneficia ha
bet r. dotem ab omnib⁹ ipfis ec
clesijs vel bñficijs idest reddit⁹
et emolumenta pāpit r. p. pluri
bus est obligatus omnibus i di
uinis seruire tenet ac satisfacere
r. p. hoc faciūt no. in dic. c. cle
ricis viciū. xi. dist. r. vide qz dixi
sup in. q. q. m. p. i. Qveto qd si
de clericis. Insup pone qz tu es
obligatus diuersis creditoribus
vt puta vni. x. alterū in alijs d. cē
nā soluēdo vni sua decē nō ppē
hoc ab alio credito. v. m. ca. p. ca.
soluēdo facta vni dūtāt ab al
tero credito. de ill. decē eris libe
ratus qz nō sūt correi debi. di. vel
credēdi vt melius itelligat s. q.
libet de per. ser. separati est credi
tori et quilibet de per. ser. sepati d.
habere sua decē. Ita r. in casu
nostro quodlibet beneficium de
bet velut credito. a clerico pen
sum suum idest debitum reape
re vt sentit textus ibi pensum.
r. c. et facit capitulum eam te de
iure iurando. ff. de consti. i. pecu
nia. l. si vero mihi. ff. de solucō
nibus. l. vero procuratorū. ff. p. r.
mo Nam sunt tot obligationes
quot res. et ideo esse debent tot

illatū onus subire et omnib⁹
satisfacere certe sic. ar. p. dic. i. u.
um. hoc namqz dicitur ratio natu
ralis de qua in regulā qui sentit
comodū. de regu. iur. li. vi. cū fu
is concordācijs. ita et in casu nō
demus dicere vt post plures vx
ores idest ecclias et beneficia ha
bet r. dotem ab omnib⁹ ipfis ec
clesijs vel bñficijs idest reddit⁹
et emolumenta pāpit r. p. pluri
bus est obligatus omnibus i di
uinis seruire tenet ac satisfacere
r. p. hoc faciūt no. in dic. c. cle
ricis viciū. xi. dist. r. vide qz dixi
sup in. q. q. m. p. i. Qveto qd si
de clericis. Insup pone qz tu es
obligatus diuersis creditoribus
vt puta vni. x. alterū in alijs d. cē
nā soluēdo vni sua decē nō ppē
hoc ab alio credito. v. m. ca. p. ca.
soluēdo facta vni dūtāt ab al
tero credito. de ill. decē eris libe
ratus qz nō sūt correi debi. di. vel
credēdi vt melius itelligat s. q.
libet de per. ser. separati est credi
tori et quilibet de per. ser. sepati d.
habere sua decē. Ita r. in casu
nostro quodlibet beneficium de
bet velut credito. a clerico pen
sum suum idest debitum reape
re vt sentit textus ibi pensum.
r. c. et facit capitulum eam te de
iure iurando. ff. de consti. i. pecu
nia. l. si vero mihi. ff. de solucō
nibus. l. vero procuratorū. ff. p. r.
mo Nam sunt tot obligationes
quot res. et ideo esse debent tot

Solucones .l. scire .ff. de v. obli.
Actū vt dixi cōtractū seruiatur
ita regio decisū p sc̄m Thomā in
quotū suo secundū q̄ Zab. ip̄
sū recitat dicentē q̄ sufficit cleri
co plura beneficia habēti q̄ suū
officiū semel dicat. et ita de fa
cto seruiatur vt dixi. nescio tamē
in seculo alio aut futuro si rep̄ri
am ita seruiatur vt dicitur. cogita
in cōsciēcia tua si bñ dico.

Vicesimosecūdo Querō pp̄t
supius dicta q̄ si in duab⁹ eccle
sijs in quib⁹ est beneficiatus si
unt diuersa officia cui⁹ ecclē of
ficiū debeat dicere. R̄ndetur fm
sc̄m Tho. quē recitat Zaba. in
hoc nr̄o. c. et in cōmento siue rep̄
tione quā sup eo fecit. Idē nāq̄
Zabā. fuit homo optim⁹ necnō
canonū monarcha. multa quī
dem iuris canonici cōmentaria
cōpilauit. tandē Cardinalis flo
rentiē effectus florentin⁹ nūci
pabatur ob suarū virtutū flore
necnō sciēcie p̄funditatē ad cui
us fidem videntes eū attestari
valent. ad idē testimonium
eius secundo loco cōmentaria ac
cedāt cui⁹ p̄fecto nomē de Zab
barellis fr̄atiscus erat. Dicunt
ergo ipsi. S. Tho. et Zab. q̄ di
cet officū illius ecclē in qua ha
bet maiore gradū et dignitatem
v̄tputa: q̄ mona ecclā est ip̄osi
tus vel archip̄sbyter. in alia v̄o
simplex canonicus quīus p̄bēda
canonicus sit pinguior Ego ve

eo in hac q̄. putō aliter dicendū
sic distinguēdo aut in nullo bñ
ficiōrū residet et tūc p̄cedit op̄io
S. Tho. et Zab. aut residet in
maiori bñficio cui⁹ sit minoris
redditis et tūc debet sequi mo
res et v̄tū illius ecclē in qua resi
det et cōcordet se cū alijs officia
tibus in ipsa ecclā. ar. cle. fina.
de cele. n̄is. vbi dicitur q̄ clerici
debeant cōformare se in officio
cū hijs cū quib⁹ morantur. Item
et eodē modo dic si in maiori be
neficio resideat ad hoc edā vt scā
dalū euātetur. c. m̄hil. de p̄sum.
et maxime q̄ scandalū euādū
est in diuinis officijs. vt p̄bāt
in. c. finali. xij. dist. et p. xi. dis.
in hijs. Si vero ad partē velit
officiū altēius ecclē in qua non
residet dicere hoc potest. et laudo
talem virū: q̄ tūc v̄triq̄ bñficio
in officio satisfiat. Sed quis ē
hic homo p̄fecto mirabilia faci
et i vita sua et nescio si h̄is isti
est inuētus

Vicesimotercō Querō an ele
ricus non deuote horas suas le
gēs vel aliquid omittēs v̄tputa
sinopando aut v̄ba nō p̄ferēdo
recte peccet. et si sic venialiter an
mōrēlter R̄ndetur fm Immo. et a
lios doc. et p̄ Zab. in nr̄o. c. et la
cius in. c. dolētes de ce. n̄is. et in
dic. cle. v̄m. eo. ti. q̄ q̄ ex ip̄osi
to volūtario vel malicōso nō de
uote horas d̄t aut aliqd ex eis o
mittit vel ad hoc op̄tā dat puta

immiscendo fabulas et in eis pō
nendo ille peccat mortaliter. q̄a
opus dei minus legitime et mi
nus accurate facit et ideo p nō
ē idō et nō factō habet. c. ex tō
re. de regu. iur. Si vero est negli
gēcia leuis que nō venit ex pros
posito sed ppter volūtātē ad cogi
tandū fatigatus nimū longa le
ctiōne siue deuidus somno talis
peccat venialiter. ar. c. qual. et
c. qui aliud. xxv. di. et est rācō
vt scribit p Bene. Cor hōis est
mobilius omni re mobili et non
est adeo fortis homo q̄ tales co
gitacōnes possit vitare. et ideo cū
accedit ad orādū accedat ea bō
intencōe et ptestacōe mentali vt
talis eius intencō sit semp velle
deuote q̄uis aliquid aliud con
gat cogitare qm̄ si in psecutiōne
nimis ad alia rapiat m̄hi. om̄i
nus semp in p̄ma intencōe cen
sabit psecutare ar. eoz. que no
m. c. maiores. de baptis. nisi eēt
tanta negociacō ā digressio q̄ o
m̄is eius intencō p̄reat et tūc h̄e
at locū quod scribit Cipriā in
li. de oracōe d̄m̄ca dices. Quō
postulās a deo te exaudi cū te
ip̄sū n̄ exaudias Et alibi. Popū
lus hic labijs me honorat cor au
tē eius lōge a me est. Mat. xv
capitūlo et notatur p Paulum
Guilixelmū Zenselmū St. pha.
et Imob. de p̄missis in dic. di. i.
dicūt q̄ ipsi de doctores q̄ q̄n fati
gatus est nimū lōgā lōe quod

tūc p̄t causa recreacōis ec̄ia; exē
re sed caueat ne nimū frequen
ter nec sit lōga mora in exitu. Si
cūto redeat ad officiū et istud stu
deat deuote pagere et tales cogi
tacōnes distrahētes a se remoue
re q̄uis pluries relabat q̄ dicit
q̄ p̄mi motus nō sūt in p̄tate
hōis. Ideo oportet hōminē eē for
tem et bene vigilante cū dyabo
lus semp q̄rat suis astucijs suū
positū et opus diuinū pturbāē
sicut legimus de monacho quī p
dyabolū ab officiō distrahēbatur
et beatus Benedictus demonez
vidit in quadā carta cogitacō
nes monachi scribente et dū nō
ess plus de carta demon eā posu
it ad dentes vt eam extenderet
sicut faciunt cerdones de corro et
ecce dum nimium traheret car
ta fracta decidit de capite ad mu
iū et seipsum percussit quē san
ctus Benedictus videns subra
sit et deinde admonuit mōachū
vt cor suum poneret i. giter ad
officiū et ad deum et ita factū
est et monachus liberatus fuit.
Debet enim quis q̄ clericus ho
ras suas nō cum sinopa vt cur
rendo aut festinanter sed astatū
et p̄detentim p̄sertim in me
dio cuiuslibet versiculi psalmo
rum debitam faciēdo differen
ciam inter solempne et feriale
officiū reuerenter p̄soluere
vt in dic. iurib. et late legitur in
decreto facto in cōsilio Basiliēsi.

posito sub Rubū. de cul. diuī. qđ
quidem decretū velut sādissimū
debet apud clericos esse vt sciāt
eiustencōrē r cū qua grauitate r
modestia atq; sandimonia det
suas psoluere horas

Vicesimoquāto Querō si cle
ricus recedat ante finē officij an
debeat habere distribuōes quo
tidianas. Respōdetur qđ non si
nō subsit cā eūdi aut aliud im
pedimentū de quo debet credi v
bo suo: qđ agit de anima et de cō
sciencia ipsius r hoc cōsistit in so
lo animo ipsius: qđ forte fatigā
tus longa lectiōe exijt cā recre
tiōis vt s. in p. p. q. d. d. e
et hoc fit verū etiā si non possit
plene p. b. a. ad hoc. c. significasti.
de homici. et. c. vt. c. de ele.
li. vi. in glo. penul. melius in p.
alie m. s. r. de acti. de hoc glo. sup
v. si est ita in dic. c. significasti.
Possit tñ impedimentū nō eē in
trinsecū r p. b. a. sed ego vidi
statutū in quibusdam ecclesijs
vbi solū verbo canonicā asserētis
impedimentū creditur rē Debz
nempe clericus vsq; ad finē offi
cij pseuerare. Quī em pseuera
ueit hic saluus erit. exēplo ope
rarij quī vsq; in finē in vmea do
mini. idest in ecclā r in officio la
borauit mercedē p. letorij habu
it. et ideo notātr dicit tex. n. p.
sum seruitutis sue persoluat. qđ
verū nō ē qđ hec p. p. o. p. ad
iūta verba denotat cōtinuatio

nem et pseueranciā tēporis vide
licet a principio vsq; ad mediū r
finem et no. m. c. si cōstituerit. de
accu. ibi in v. p. notauit rē. r hoc
p. archidia. in. c. cōtumacia. de
here. li. vi. sup. vbo per annū. et
ff. de verbo. signi. l. vrbana per
noctare. et sic merito recedes abs
qđ iusta causa carere debet distri
bucione quotidiana. vt inquit
glo. sup. verbo exeūdo in dic. cle.
vni. de cele. mis. et idē sēnt Guil
hel. et Stepha. allegāt s. c. vni
cū de clericis nō resi. et. c. i. de iu.
cū multis sibi b. r Zen. dicit qđ
nō valet statutū qđ interessens
vna hora habeat itegras distri
bucōes si in alijs absens sit r be
ne dicit quā statutū venit ad
diminuoānem cultus diuini. p
mo videmus qđ layci ex precep
to ecclesie maxime diebus domi
nicis debent vsq; ad finem mis
se stare in ecclesia. de consecra.
dist. i. missas et ca. sequenti Et
go fortius dicam de clericis quī
ex debito et ex precepto tenētur
ad horas r ad diuinum officium
persoluendum vt dictū est in
questi. precedenti. Sed vbi abs
non essent aut non darentur
in ecclesia d. distribuōes. Itē de
bent arbitrio iudicis puniri et
compelli vt persoluant. vt in
dicta questiōe dixi. Et questi
one sequenti etiā dicitur ali
quid

Vicesimoquinto Querō quid

si aliquē verſū psalmi vel ipsum
psalmū omittat. An debeat a ca
pite incipere. Respondetur q̄ nō scdm̄
Ihmo. Osi. et Jo. An. in dic. c.
dolentes .ne forte scandalum in
clero faciāt a quo p̄cauendū est
vt inquit Grego. vt in c. nihil
de p̄scrip. et hoc q̄n̄ ex leuī causa
seu negligēcia p̄cederet attra
men venialiter peccant et tanq̄
de veniali penitere debent. dicūt
ipsi doctores et p̄t eē ratio. quia
p̄mī motus nō sūt in potestate
hōis. Item q̄ nil est mobili⁹ cor
de hōis. vt plene dictū est supra
in .q. que incipit. Quero an cle
ricus non deuote legens r̄c. De
cus si affectata est negligēcia.
quia tūc mortaliter peccaret. vt
in dic. q. habetur et debet ad p̄
tem postea officio expleto quod
omissum est recipere. Ac eodez
modo si magnā p̄tem psalmorū
vel lationum aut laudes omisit
set. Ita cōsuliūt Joh. An. Sed
huic dicto obstare videtur dictū
Iheremie p̄phete dicētis. xliij. c.
q̄ est maledictus homo qui facit
opus dei negligenter. Item etiā
aliud quod supra dictum est in
q̄sti. eadem q̄ quis p̄t cōpelli ad
dicendum horas. p̄mo etiā per
censurā eccl̄asticā que nō fertur
nisi pro mortali peccato. c. nostro
xi. q. iij. et sic videtur eē sub pre
cepto. et ideo est necesse vt obe
diatur. c. qd̄ p̄cipitur. xliij. q. i.
et facit p̄dic. cle. i. de cele. missa.

ibi in verbo i puritate & sciēcie at
q̄ deuotione. Quō ergo poterit
esse deuotio vbi adest negligē
cia & si in loco deuotionis intrat
negligēcia videtur eē in pecca
to mortali. quia nō facit clericus
id qd̄ p̄cipit lex. et sic est contra
opinionē dictorū doctoz p̄ro so
lucione p̄dictoz doctoz. dic q̄
illa cōtraria intelligi debent & e
accurata et desidiōsa negligēcia
nō autē de leuī que prouenit ex
nimia occupacōe aut somno q̄
tūc venialiter et nō mortalit̄ pec
cat. Ita dicūt ipsi doctores i dic.
c. dolentes. & in dic. cle. i. qm̄ de.
atq̄ eius tenore debet ipsi cleri
legere vna cū dic. c. dolentes & de
creto Basiliensi posito sub rubri
ca de diuino cultu. vide ad p̄ mis
sa dic. q. que incipit. An clericus
nō deuote r̄c. Et ideo q̄ nō mor
taliter peccat facit tex. in dco. c.
dolentes ibi dū dicit in quantū
deus dederit quasi dicat q̄ durū
est ponere hoc p̄ceptū sed reliquū
tur gr̄e dei quia etiā nō dēt mit
tere laqueū alicui sed grauī one
re aliquem p̄ suā cōstitucōne ag
grauere p̄sertim in hīs que sūt
p̄m naturam possibilis quia p̄m
motus r̄c. & q̄ cor hōm̄is.
r̄c vt in dic. q. et iō dēt intelli
gi nō de leuī sed de affectata ne
gligēcia que est ad peccatū mor
tale. Item etiā q̄ lex loq̄tur
de omissionē horarū que ē ad pec
catū mortale vt in dās iurib⁹ nō

aut in omissione versus vel sal
mi et io ad hoc non debet fieri ex
tensio. ar. l. si minor. ff. de verbo.
obliga. et. c. susceptu de rescrip.
li. vi. et illa est communis opi
mo doctorum

Vicesimosexto. Queritur quid
si clericus dum est in officio non in
telligit ea que legit an peccat. Re
spondetur per Augustinum. Immo quod non. ut i
dic. c. dolentes. Ego in hoc dissi
guo taliter. Aut ipse clericus dum
horas suas legit solus vel cum a
liis legit et dum audire etiam debet
alios legentes dat opera; ita quod
non intelligit quia mens ex affe
ctata negligentia et longa vaga
tione totaliter vagatur a bono
proposito quia tunc peccat mortu
liter quia dicitur text. cle. i. quod in puri
tate conscientie animique deuotione
debet officium quis persolvere. Aut
hoc procedit ex leui negligentia
et tunc tamquam de veniali peccato
penitere debet. c. qualis. xxv. q.
vi. et huic concordant ea que dixi
supra in. q. pxi. pce. Aut hoc pro
uenit ex ignorantia et imbecilli
tate intellectus ut quod est illud
multum et preedit opus. Immo hoc
modo declarata et intellige quod non
peccat dum non scire studeat et ha
beat cor suum ad deum et deuote
legat et psallat per gratiam sibi a
deo datam. pro hoc facit dictum Au
gustini in. c. sedulo. xxxviii. di.
Ideo dico de laycis qui dum inter
sunt diuinis officiis non intelli

gunt ea que ibi leguntur et cantan
tur licet audiant ipsos clericos
cantantes psallentes et legentes
Nam ut non pro seipsum in deo. c. do
lentes. et tangitur etiam per moder
nos doctores in deca. cle. i. dicitur ta
men layca esse sub silencio et ora
re deum. ut officium quod celebra
t sibi et alijs proficit ad salutem et de
uote in ecclesia stare. argumento
notato in. c. i. de vita et honesta
te clericorum.

Vicesimosextimo. Queritur ul
terius ut me clariorem faciam quam
dixi si non multum est laicus cleri
cus non peccat an propter impi
etiam seu ignorantiam sit deponendus
Respondetur per Augustinum in li
de cathedra adis rudibus recitatio
Gracianum in. c. sedulo. xxxviii.
dist. ubi dicitur quod scolastici non dicitur
contempnere humilitate imbu
tas christianam quos cognouerunt
magis motum quam verborum amplius
deuotum et post pauca verba in
fert hoc vult text. ita enim non iride
bunt. Si aliquos antistites et mi
nistros ecclesie forte animaduer
terunt vel cum barbarissimis et soleo
cismis proferre vel ea verba que
pronunciant non intelligunt perturbatque
distigunt. i. non pudati legentem azi
atim postea sequuntur in text. non quam
illa minime corrigenda sunt quasi
dicitur primo sunt corrigenda et
ita operandum ut addiscant et hoc
illa ratione ut sentiat ibi text. cum
glosa. quia magis asideranda est

mens q̄ verba. ⁊ huic cōcordat
c. marchion. i. q. ij. c. ex lūs. de
spō. Corde em̄ casto mēteq; pia
et vigili secundū gratiam sibi a
deo datam debet deo seruire. vt
dixi m. q. p̄cedētī q̄ deus non
tantū opus aut vocē q̄ntū affec
tu cōsiderat Nam facit vt vox a
deo exaudiat et opus remunera
bit fit vt no. in dic. c. sedulo. et
q̄uis opus sit bonū si affectus
p̄rauis nullū inde debetur p̄mi
um ar. eorū que no. in. ca. non
mediocriter de se. di. v. et est
tex. Hieronimi tractatus p̄ Gra
ciā in decre. v. q. no. tm̄ ore sed
corde deus est orand⁹. q̄ meli
or est. v. psalmorū decātio in
cordis puritate ac serenitate et
spirituali hylaritate q̄ tot⁹ psal
teriū modulacō cū cordis anxie
tate atq; tristitia: q̄ de⁹ nō flet
titur dulcedine verborū vt homo
et ideo exp̄sse videtur q̄ q̄uis
clericus sit impit⁹ aut ignar⁹
nō tamē est deponendus vt no.
clare. glo. ij. in dic. c. sedulo. ⁊
tamē ita agendū est vt studeāt
scire melius nec eos debz p̄ude
re adiscere. Cathone dicēte. In
serue p̄ceptis animū nec diste
re cesses. Nam sine doctrina vi
ta est q̄si mortis ymago. et sene
ca inquit. Nulla etas fera est ad
adiscendū. Et alibi optima nor
ma viuendi est cupiditas adis
cendi. et int̄llige sane q̄ p̄pter
impiciām quis nō est deponend⁹

nisi impiciā siue ignorantia esset
intollerabilis: q̄ tūc secus esset
vt i. c. si. de eta. et q̄ ordi. Decla
ro ap̄cius p̄dicta et mat̄riam se
cūdum qd̄ mihi videatur. Aliquā
do quis nō erit pitus ad vnū be
neficiū puta habens curā ani
marū et q̄uis veniat ab illa de
ponendus nō tamen est ab alio
beneficio simpliciter deponend⁹ ad
qd̄ forte sufficiens redditur. Et
sic hoc verbū deponend⁹. nō est
amare sumendū vt a quocunq;
beneficio veniat deponendus. et
ido de tali beneficio quo dign⁹
sit erit sibi p̄uidendū ea ratio
ne ne cogatur in obprobriū mē
dicare. ⁊c. et det̄ p̄r eum qui or
dinant ipsū sustentari in odiū
sui qui p̄mouit indignum ⁊ ad
hereditatem d̄m̄ elegit minus p̄
doneū nisi iste taliter p̄motus
de sua vel etiā paterna heredita
te possit se sustentare. ar. i. eorum
q̄ no. in. c. ep̄s si aliquē. et. c. cū
fm̄ de p̄ben. ⁊ tūc viuat de fa
cultatib⁹ suis ⁊ adiscē q̄rat p̄mo
cōpellat̄ si b̄n̄ficiari det̄ ⁊ postea
cātare digne poterit illd̄ psalmi
ste Dominus pars hereditatis
mee tu es qui restitues heredi
tatem meam mihi habentur v̄
ba hęc in dic. ca. cum secundum
atq; etiā illud dicere poterit.
portio mea est dominus in terrā
viuencium. de hoc vide questū.
que incipit. Quero an pro eo
⁊c.

Vicesimo octavo. Quero quod
si clericus dimittat horas cano-
nicas dicere pro eo quod non habet
breviarium an si dixerit alias ho-
ras scilicet crucis. trinitatis. sancti spi-
ritus. virginis Marie. vel ora-
tionem dominicam. scilicet. Pater noster
aut alias orationes possit reco-
pensare ut sic non sit excoicatus.
Respondetur. secundum Raymū quod
sic. et tunc non peccat mortaliter.
Ego vero in hac. quod sic puto esse di-
stinguendum et dicendum. aut lo-
quitur de eo qui pro testis providere
sibi de libro pro officio dicitur et pu-
ta quia potens est ad emendum
breviarium. vel ad faciendum sibi
scribi. vel quod est in loco ubi eccle-
lesia habens libros pro horis dis-
cendis et non providet et tunc in-
culpa est et peccat mortaliter quod
non satisfiat obligationi ad quam
est astrictus nec pro satisfaciendo
diligentiam adhibet. unde non est li-
beratus. ar. nota in. l. quod te. ff. si
cer. pe. Quid aliud est dicendum
de tali nisi quia tanquam desidiosus
et morosus venit dampnandus.
pro hoc facit regula mora sua. de
regu. iur. li. vi. nec admittat si ve-
lit illam excusationem facere quod loco
horarum dicit in recompensam alii
orationes quia aliud pro alio in-
uito creditore solui non potest pro-
fertim ubi facultas soluendi ad-
est ut scribit Paulus iurisi. c. ful-
tus in. l. ij. ff. si cer. pe. postquam enim
pro obligationem factam siue contractam

in susceptione ordinis vel beneficii
obligatus ad ipsas horas extat
de qua obligatione dixi super in. q. q.
incipit. Quero primo. Et ex quo
capite descendat obligatio ibi
vide in. q. alia eam sequenti. Igi-
tur ipsas horas psolvat quia hoc
dat obligatio et forma constituti-
onis ecclesie. Et in forma solutio
ipsarum horarum fieri debet si debet
dici liberatus ar. Insi. qui. mo.
tol. obli. in prin. ubi dicit textus
quod solutio eius quod debet tolli-
tur omnis obligatio. et alibi dicitur
quod promissio tollitur solutione
eius quod promissum est. ar. no. in
r. ad n. m. e. l. ij. de iur. iur. l.
i. et in. l. promissio. ff. de iur. iur. ff.
de consti. p. et in. l. ratione libe-
ratus. ff. qui patris est. ff. quibus
mo. pig. vel. p. p. sol. Nam quia ipse
clericus promouetur ad sacros ordi-
nes vel beneficia recipit resultat
ista obligatio ut ad horas tenea-
tur et ad hoc se videtur obligare in
dominam ad omnia que iuris disposi-
tio dicitur ratione ordinis vel bene-
ficii suscepti. quia qui vult ante-
cedens. velle dicitur sequens neces-
sarium ad illud. c. preterea. de offi.
dele. et. l. ad legatum. ff. de p. et
vide in die. q. i. Aut non sibi pro-
videre de libris potest. ut puta quod est in
carceratus vel in via sine brevia-
rio spoliatus nec habet unde possit
habere recursu pro officio suo legendis
et tunc talis est excusatus dicendo
eas orationes et psalmos quos scit

et potest. et hoc modo crederet com-
pensacione admittenda. Sed consu-
lo si potest beneficiatus officium omni-
suum repetere quod ulud repetat et con-
sulte operabitur exemplo debitoris
qui licet in termino suo credito-
ri non possit satisfacere. nihilomi-
nus non dicitur esse liberatus pro-
pter hoc. immo ipso pueniente ad
pinguiores fortunam et ad facilita-
tem solvendi tunc solvere tenetur
creditori suo. que propter egesta-
tem et impossibilitatem sui debito-
ris oportuit habere pacientiam.
ar. no. in. c. odardus de soluti.
et ibi glo. et in. q. is qui. ff. de
cessi. bo. cōiuncta. l. i. C. eo. ti.
Nam deus est creditor cui debet
ut in hoc. c. nō dicitur ibi pen-
sū seruitutis rē. nisi esset tanta me-
tudo ut inquit hosti. quod ipse re-
dicere non possit et tunc debet sibi im-
poni penitentia quasi impossibili-
le foret ipsum posse redicere. ar. ff.
de re. iur. impossibiliū et de pact.
c. si. Et hoc opinio ut dicitur immo.
placuit multis: sed dicitur ipse quod si
non rediat dummodo de peccato o-
missionis sibi imponatur peni-
tencia sufficiat ut sic penitentia
liter agat in quo deliquit: Cre-
do quod bene faciet ut conulat con-
fessorem pitū: quod bonarum mentium
est ibi timere culpam ubi timor non est
c. iij. de obf. ienu. Et si neccitas
ut puta infirmitas allegatur vi-
deat bene qualis sit ista neccesi-
tas omitti debet horas confessor: qua

deus non debet esse detrioris con-
dicionis quam homo creditor cui ipse
homo tanquam eius creatura serui-
re tenetur et debitum suum super
iudicia iustitiam solvere
ut dicitur textus noster in si. sui. Ista
dixi propter nonnullos qui non
verentur prelaturas et beneficia re-
tinere et propter quemcumque casum
etiam leue omittunt officium ad
quod obligantur ratione beneficij. ut
c. si. de rescrip. in vi. aut modi-
ca infirmitate continua aut inter-
pellata et contra hoc facit. l. qntu-
ff. de re. iudi. quod talis non excu-
sabitur ab officio ut inquit hosti.
non aduens quod hoc est de precep-
to cum ex hereditate christi viuat ut
in. c. cum sim de preben. et honore et
omimoda reuerentiam ab homini-
bus assequatur propter et dignitatem
ut no. in. c. de multa et per totum de
preben. Et ideo pro tot et tantis bo-
nis non deberet clericum horis omis-
sis etiam ex quacumque neccitate tunc
repetere propterea: quod esto quod quis
sit in carceribus non perdit fructus
beneficiorum suorum et si illos perdidit
set sibi propter actio ad recupera-
ndum: quia privilegium spoliati
latissimum est. ut in toto ti. de
cau. possessi. et prope. et in toto ti.
de restituti. spolia. in decretali et
in v. modo sicut potest fructus
recupere et eos petere quare non
debet ita officium ommissum etiam
in casu neccitatis ut super sol-
uere. nam postquam sentit commodum

sentiat et onus et propter hoc faciunt
ea que non in regula que sentit de re-
gulis iuris in vi. et vide que sunt dixi
in. q. que incipit Quero de sequente
ubi plene sunt nonnulli que conatur
sibi potius emere libros legales
vel iuris canonici aut equos vestes
et splendidos alios ornatus que breui-
tatem primo et si illud habet dedig-
natur ad manus reape et sibi a-
quod quantum sit abhorribile vide quod
dicit Stephanus in. c. vestimen-
ta ecclesie. de conse. di. i. et in d. cle-
vnicia. in multis Sunt etiam alique
dicentes et postquam necessitas non sub-
est legi et lex non sit imposta infir-
mis. ideo videtur quod clericus non te-
neatur repetere officium omissum per ea
que habet in. c. ij. de obseruacione
ieiunij et fructus etiam restituitur ut
quidam dicunt Sed Caldunus dicit
quod verius sibi videtur quod teneatur
quod intelligo sane propter superius
dicta ubi adeo infirmitas fuit
gravis quod eo tempore officium dicere non
potuisset nisi periculum immineisset et
obest tunc bene procedit illa doctrina
na quod lex non est imposta infirmis
absque alio dicitur et. de hoc videtur tamen
Raymundus in summa de apo. in fi.
si cogita a ista excusacione sit deo ac-
ceptabilis

Vicesimonono An obligatur
ad horas canonicas teneatur etiam
horas et officium bene virginis dicere
et vigiliis mortuorum Respondetur quod
non et hoc probatur ex textu nostro in quo
nulla sit mentio de officio virginis

vel vigiliis mortuorum gradus ad eas non
teneatur quod casus omissus pro omni-
so habendus est. c. susceptum de re-
scriptis li. vi. l. comodissime. ff.
de libertis et postu. Et si aliquid ha-
bet in deuotione has horas vel
vigilias dicere hoc bene potest sed eo-
rum deuotione non debet eos aggrauare
secundum Gml. Pau. Imol. in d. cle-
vnicia vide per eos de ubi dicunt quod
quibus non astringitur ad eas iure
scripto tamen potest teneri consuetudi-
ne vel statuto aut alia institucionem
neque ibi per eos et

Tricesimo An omissus tale
beneficium peccat et puniri possit Re-
spondetur secundum Guil. quod sic in deca-
cle. vnicia et ita eque puniuntur si-
cut omissus alias horas canoni-
cas ut no. in. c. i. xi. dist. per glo.
et archi. quoniam cum hoc habeat statutum
vel consuetudo ipsius ecclesie trans-
gressor sicut transgressor legis
vel canonis venit puniendus. xi.
dist. in hijs et. c. cum consuetu. de
consuetu. dicit tamen Guil. hoc fo-
re verum de officianibus et residen-
tibus in ipsa ecclesia. secus autem
in illis qui iusta de causa ut pu-
ta studio sunt absentes ut ibi
per eum

Tricesimoprimum. In quo lo-
co sunt dicende hore canonicas.
Respondetur quod in ecclesia in qua
est beneficiatus. ar. c. vmo. x.
q. iij. allego etiam tex. meliore
in. c. dolen. de cele. mis. et. c. fi.
xij. dist. quod in te penitencijs

et remissio . et facit . c . almā maē
de sen . exco . li . vi . et sibi mō .
co de laycis quia ad hoc ecclie sūt
inuēte ⁊ deputate vt in iuribus
palleatis et de cōse . di . i . quasi
p totum et in . c . deus de immu .
ecclie . li . vi . et ar . c . i . de purifica
tione post ptū et nō in dic . cle .
vni . et racō q̄ sicut misterū ab
sentis pdest in ecclia residētib⁹ .
ita et misterū eorū qui in ecclia
sūt officiantes pdest eis qui sūt
extra eccliam p utilitate ecclie . ta
les em̄ residētes reputātur . ca . ex
pte de de . nō de resi . r . c . cum nō
deceat de electi . cū materia sua
li . vi . Sed v . deat qui taliter ab
sens est vt negocia fideliter et
sollicite sollicitet et exerceat vt
q̄tocius potest ad eccliam reuer
tatur

Tricesimosecūdo . Querō cū
quis est in choro alijs ibidē ho
ras canonicas legētib⁹ vel can
tātib⁹ a liceat sibi ad ptē vel des
perse horas suas aut alias ora
tūculas vna cum alijs officiare
et dic q̄ nō vt no . in . ca . nō ibi
cū dicit aut a scolātib⁹ publice .
compleātur et nō dicit complea
tur in numero singulari ; sed in
plurati loquūtur tr̄x . et sic in cōi
⁊ in sibi dicit dnt et cōpleri et vide
decretū Basiliēnē de cultu diuini
no . rē . Vñ si vocē ab alijs sub
hit peccat q̄ agit cōtra iuris di
spōsitiōnē et ecclie mandatū vt
in . c . nō et facit . c . si autē n . bis

xi . q . iij . ⁊ . c . ij . de maio . ⁊ obe .
Dicit sanctus Ihero . Ingratum
est spiritui sancto quicquid ob
tuleris neglecto eo ad qd tene
ris et ideo vt psoluat debitū de
bet vna cū alijs publice psalle
re et cātare ⁊ nō ad ptē aut ali
as oratūculas dicere

Tricesimotercio Querō quā
do presbiter missam celebret an
audientibus liceat suas oratio
nes legere Respōdetur q̄ quan
do missa celebratur et psbiter al
ta voce legit et presertim oratio
nes eplam et euangelium quilibet
deuote audire debz ⁊ sub si
lencio ⁊ psertim loquor de uiris
litteratis nam dū legitur euāge
lium debem⁹ cōsiderare q̄ xpc est
qui loquūtur ⁊ nō homo qd pro
batur ex pncipio euāgeliorum .
Dicitur em̄ in illo tpe dixit Ihe
sus discipulis suis pabolā hanc
rē . Et ideo quādo nomē ipsius
audis ⁊ ei⁹ gesta nominari flectere
debem⁹ genua ne dū corpo
ris s̄ etiam cordis vt habetur p
Ioh . An . in prohemio li . vi . et i
ca . decet de immunitate eccliar
eo . li . Nota q̄ grāde ⁊ salutare
est nomē istud Ihesus p̄ quod
saluū facti sumus ca . vno de sa
cra vinctiōne ⁊ dicto capitulo de
cet rē

Tricesimoquarto Querō an
pro eo qd quis allegat q̄ nō hz
vocē sonorā vel nescit cantare ve
mat exauand⁹ Respōdetur q̄

nō quia debet h̄m gr̄a; sibi a deo
datā creatori suo seruire ⁊ fr̄dm̄
labiorū suorū cū puritate cōscien
tie animiq; deuocōne porrigere.
vt in cle. i. de cele. mis. et q; can
tus est: in eccl̄a de n̄citate vt p̄
batur per psalmistā sic dicentem
Psallite dño in cythara ⁊ in vo
ce psalmi tubis dudilib⁹ ⁊c. qd̄
quidem verbū psall. te esse impe
ratū modi dicitur apud ḡmati
cos. et ideo succedit qd̄ precepit
impat̄ur et qd̄ impatur necesse
est fieri. c. qd̄ p̄cipitur. xiiij. q. i.
Nec excusatur si dicat nescio cā
tum: quia debet addiscere ipsū
sicut officiū alioquin est in cul
pa dum acceptauit beneficiū et
ignoret ea q̄ sūt necēria ad ea p̄
pter que dat beneficiū quare mi
scet se in arte quā ignorare scit
seip̄s. ergo. ⁊c. Nā qui p̄ impe
riā male medet ⁊ iudicat. talē
remittit puniend⁹ et adione in fa
ctū tenetur in q̄tū religioni iu
dicanti videbitur equū. ff. de va
rijs et exordi. cogni. l. si iudex in
stitur. de obliga. que ex. q̄si deli
cto nascuntur in p̄cipim. Spicia
nāq; culpe cōpat. i. q. i. n̄ est pu
tāda nisi. xxix. q. vlti. no. in. c.
ad aures de eta. ⁊ q̄li. Et si vide
at se nō ydoneū nō debuit pati
vt pmoueretur Nā pmouēdus
ad beneficiū debet in trib⁹ eē suf
ficiens et examināū debet si bñ
legat si bñ cōstruat p̄ ut dicitur
in cle. i. de cōcessi. p̄ben. et esto

q̄ examinaton⁹ debitiū et culpa
nō excusat taliter pmotū cū nō
examinauerit in pmocōe ad be
nificiū debuit em̄ talis tēpe pro
mocōnis fateri ignoranciā suaz
ar. no. in. c. q̄m̄ de eta. ⁊ quali.
⁊ c. iudeorū et. c. eā eo. li. debet
quisq; prius eē discipulus ante
q̄ mgr̄. c. cū in mgr̄m de electi.
xvi. q. i. sic viue. et ideo talis nō
est in beneficio sufferend⁹ si non
valz. aut nescit vel nō vult stu
dere vt sciat. onera em̄ beneficij
faciendo et dice x̄ officiū p̄pter
qd̄ datur beneficiū supportare de
bet facit p̄ hoc. l. om̄ca. p̄. p̄ vto
secū x̄. C. de cadu. tollē. ⁊ regu
la qui sentit de regu. iu. in. vi. ⁊
iō ex p̄missis liquet hūc nō fore
excusandū cū ip̄fecte officiū ad
pleat q̄ catus ē de n̄citate vt i.
quit. lu. j. in. c. que ip̄s. xxxviij.
di. in. v. antiphonari⁹ ⁊ videat
bñ quō fructus bñficij p̄cipit nō
satisfaciēdo in h̄is q̄ ad seruiciū
bñficij requirūt q̄ dubito an cū tō
sciēcia p̄stet eos p̄ape ⁊ an te
neatur ad restitucōnē.

Tricesimo quinto Querō an
sufficiat clerico ipsas horas men
te sine verbali expressione legere
R̄spōdetur q̄ sic: quia soli deo
porriguntur qui cordis deuocōz
respiciūt. ergo frustra verbū ad
iūgitur. ar. c. sedulo. xxxviij. d.
et in. c. i. xxiij. dist. vbi dicitur q̄
nō voce sed corde psallendū est
deo ⁊ legēdo horas. dem⁹ ad deū

toto corde vigilare. c. qñ. de se.
dist. i. In stratiu facere videt. c.
nō mediocriter de conse. distim.
v. vbi habetur q̄ tā corde q̄ vo
ce de⁹ est laudāndus ⁊ ad hoc fa
cit dictū psalmiste psalmo. clxx
v. j. Voce mea ad dñm clamaui
Nec ob. alia iura sup. alk. quia
et si dicant q̄ corde deo psallen
dum sit nō tamē excludit quin
deum voce laudare debeamus vt
no. p. glo. in dic. c. i. xij. distim.
et in dic. c. nō mediocriter. non
tantū de⁹ respiciat vocē s̄ et cor o
rantis et vtrumq; in simul bonū
est. p̄mo debet expressio fieri vt
in clemen. vni. de cele. mis. in v.
su fructū labiorum rē. Itē vt re
fert Zaba. Tho. in. ij. q. ij. q̄
omnis oratio que fit per mmi.
stros ecclesie debet fieri in tota⁹
populi personā p̄ hoc adduco di
ctum sacre scripture hic scz mini
ster est ecclē qui orat pro popu
lo et vniūsa sancta ciuitate Ihe
rusalem et hinc est q̄ oratio de
bet esse vocalis sonora et publi
ca vt sit p̄ populo nota Et ideo
tex. noster dicit a scolari⁹ pub
licē compleantur rē. quod vbu
scz publice notat: quia clericus
publica dicitur persona vt no.
ar. c. q̄q̄ de vsuris Sic eius ora
tio publica dicitur s̄ singularis et p̄
uata oratio quā q̄s p̄ se et alijs
facit non est de necessitate q̄ sit
vocalis vel q̄ fiat cū exp̄sione v
bali ita dicit glo. magna in cie

men. si dñm de rēli. ⁊ vñe. sac.
quā omno vide. Intellige sac. cō
t. uisionem istā de eo qui p̄t ex
p̄mere als excusand⁹ est quā
lex debet esse de possibili ca. erit
autem. iij. dist. et infirmis nō
est lex imposta. ar. c. ij. de obp.
ieium et. c. q̄ nō est de regulis
iuris Idē intellige de conuersis
et lapsis templarijs quibus da
tum est vt inter sint officijs p̄
ut no. in dic. cle. vni. p̄ Guilhel.
et alios de. quia ipsi nō debent
cū clericis psallere ar. c. i. de vi.
et hone. cleri.

Tricesimosexto Quero quā
supra dixi q̄ publice debent ho
re legi rē. An habeat intelligim
distinde vel distinde de omni
bus. Respondetur vt infra: q̄a
seculares et qui curam animā
rum et populum habent publice
has horas psoluere debent: sed
secus est de monachis qui non
habent populum quia tūc talia
officia nō debent publice fieri et
cāta vt no. p. glo. in. c. de hys
xij. di. sup. v. cetera officia et. c.
interdicimus. xvi. questi. p̄ma
quod nomen

Tricesimosextimo Quero de
inde de monacho ad eccliam secu
larem p̄moto in qua fit officium
curie romane vel aliud officium
s̄m consuetudinem ecclē an te
neatur ad illud officium dicen
dum vel monachale. Responde
tur q̄ debet se aformare cū illis

cum quibus couersatur. ar. c.
recol. de sta. mo. et. c. i. xli. dist.
cum similibus et melius in. c. fi.
xij. dist. c. de monachis. xv. q. i.
p. doc. facit cle. ij. de cele. mis. et
ibi no. glo. in v. licito et no. in.
c. clerici officia in fi. de vi. et ho.
cleri. et. c. vij. xvij. q. i. p. archi.
quia in vno et eodem collegio
no. debent fieri diuersa officia q.
miam scandalum foret a quo p.
cauendum est. c. dens qui de vi
ta et hone. de. et. c. nihil de pre.
sump. et ne videatur in boue et
asino arate. c. in noua adione
xvi. q. vij. de hoc no. ultra glo.
preallegatam in dic. cle. ij. per
Guil. Zen. et Immo. et Gos. in
summa de statu mona. f. ij. s. nu.
quid absoluitur

Tricesimo octauo. Quero vl
terius ppter premissa secundum
quem ritum et quot psalmos p.
qualibet hora debeat clericus di
cere. Respondetur primo ad pri
mu. scz. q. t. hore fut dicende sec. n
dum formam Romane ecclie per
ea que no. in. c. i. et. ij. xij. dist.
hoc idem affirmat Grego. in. c.
sequenti et. c. basilicas. de cose.
dist. ij. et xij. dist. de hys. et. c.
illa Soluco dicas fm Guiltel.
et Zen. in dic. cle. vii. q. q. libet
debz ecclie sue consuetudinem ser
uare et tot psalmos dicere quot
ecclia sua in qua est beneficiatus
pro hys canonicis statuit. vt
habetur xij. dist. nouit et. c. se.

quenti in fine. et si secus faceret
tanq. transgressor consuetudis
aut instituciois ecclie poterit pu
ni et p. inde ac si ess. transgres
sor legis. xi. dist. in hys In etcle
sijs vero monachor. et aliorum
religiosorum seruari debet illud
qd. eoru. regula et institucio aut
consuetudo seruat. c. de hys. xij.
dist. Non ob. cotraia primo fac
ta quia licet mos ecclie Romane
in sacramentis debeat seruari no.
tamen sic est in istis hys cano
nicis et diuinis officijs vt inqt
Osti. in hoc no. c. de conse. dis.
v. c. In die no. in. c. ij. qd. i. illo
que ecclia romana mandat et do
cet seruari ad illa tenetur quis
q. secus vbi no. mandat vel do
cet seruari que facit ipsa. ar.
no. in. ca. cais. de sententia. et re
iudicata

Tricesimonono. Quero ex p.
didis quid de illo qui est extra
dyocesim vel beneficium suu. aut
in alio beneficio sed no. facit se
cundum morem sui beneficii aut
dyocesis officiu. s. aliud officiu.
puta Romane curie talis veniat
excusandus Respondetur scdm
Stepha. i. dic. cle. vii. et Zab.
in hoc no. ca. q. no. ar. de. ij. de
cele. mis. salua tamen intencione
dic. cle. ij. disponentis q. clerici
quicunq. etiam religiosi qui fut
familiares et domestici Cardia
lium et Epoy se possunt in di
uinis officijs ipsis conformare

et excusantur ita q̄ nō teneant̄
ad illud officiū dicēdū itelligo
de legētib⁹ ipsas horas cū p̄dis
ctis dominis p̄latis q̄ poss̄t eē q̄
familiares ⁊ domestici eēnt ⁊ ta
mē horas cū eis nō dicēret p̄ ut
de facto videmus ⁊ de hys nō ē
dubiū qđ tenētur ad officiū suū
qñ cessat causa vt mens et rāo
vult dic. cle. ij. vñ in eis nō v̄
dicat locū. ar. b. adigere. s̄. q̄ ual
ff. de iu. pa. cū filiib⁹ ⁊ v̄. als
ess̄ in bñficijs diuersis seu eccle
sijs bñficiatus in quib⁹ diuersa
officia fiūt tūc faciet s̄m qđ dcm̄
est sup̄ in. q. que incipit. Quid
si duab⁹ ecclesijs.

Quadragesimo. Querō quō
debeat se habere cleric⁹ ⁊ p̄para
re qui est accessurus ad officiū.
vt infra scz q̄ cum audit signū
aut sonū campanē vel tubā que
pro officio pulsāt debet statim sur
gere ⁊ dicere aut cogitare q̄ sig
nū tale sit vox seu tuba sūm re
gis p̄comis inātatis ipsū ad lau
des ⁊ eius debitum p̄soluēdū ac
excitāns ad opus v̄mee ad quā
vigili cura ⁊ sollicitudine aiq̄ de
uocōe accedē d̄t vsq̄ in finē labo
raturus vt pro mercede de natū
diuinū accipiat. Audi qđ legē
in illo ymno. Primo die r̄ oim.
r̄. et lege ipsū vsq̄ in finē q̄ in
strueris quō te h̄re debeas. Lege
ecā similit̄ mō ymnū illū Et r̄ ne
rerū cōditor r̄. ecā vsq̄ ad finē
Nā ibi reperies verba salutaria.

Et alibi scriptū est. Ante oratio
nem p̄para animā tuā ne sis q̄si
qui tēptat deū. hoc fieri docet de
cretū Basiliēn. de diuino cultu
et cū reuerēcia et habitu agriuo
et decenti nō cū camb⁹ et auib⁹
renatiis ⁊ alijs insolētijs de q̄
bus in dic. cle. i. de cele. mis. et
in cle. i. de vi. et hone. cle. ⁊ i. c.
i. eo. ti. li. vi. et in dic. c. dolēt̄ s
et. c. clerici officia eo. ti. in anti
quis et in dic. decre. Basiliēnsi.
Ingrediatur ecāam seu chorū
vt fortis pugil ⁊ athleta pro po
pulo oraturus adūsus dyabolū
Exēplo Moysi qui dū orabat
p̄plus vincebat. dū vero spiritus
eius ab oracōe relaxabatur tūc
populus vincebatur. Et p̄missio
crucis signaculo quo salū faci
sum⁹ vt no. in cle. i. de reliq̄. et
vne. sanc. ⁊ in. c. decet de immu
tate ecāam ⁊ oracōe d̄mca scilicet
Pater noster. vt moris est suū
debet in ch̄pare officiū ⁊ finire cū
vigili cura semp. vt in. c. i. xci.
dist. Et q̄ debeat officiū incipi
⁊ finire cū oracōe d̄mca scz Pat̄
noster est tex. de. cōse. di. c. idēz
semp. quā tene menti r̄

Explicit
Deo gracias

De defectibus occurrentibus
in missa

Regula dirigens mis-
sarum celebratores •
ut caueant a defecti-
bus periculis et distur-
bijs in missa contingentibus, et
ut sup eis remediū apponatur.

Primo autem dicendum est
de defectibus Secundo de per-
turbacionibus et scandalis mis-
sas celebrantibus interdum oc-
currentibus et que remedia con-
grue et ordinate ponantur.

Defectus vero misse sunt quā-
do requisita ad misse celebratio-
nem deficiunt. Isti autem defect-
us contingunt aut ex pte sacra-
menti aut ex parte ministri aut
ex parte ministerij. Et quia in
sacramento requiritur panis tri-
ticeus vinū de vite et aqua na-
turalis Et hec sunt ex parte ma-
terie Ex parte vero forme requi-
runtur verba consecrationis et in-
tensio consecratis. In ministro
autem requiritur exterius debi-
tum vestimentum: et in corpore
ieiunium et dispositio mentis et
anime Et in ministerio requiri-
tur q missa compleatur scilicet
q sacrificium sit completum et p-
fectum Et q sacerdos sumat sa-
crificium comunicando unde de
hjs dicendū est p ordinē

Primo De defectu panis

Estur sciendum est pri-
mo q conficiens ferme-
to grauius peccat: quia
facit contra statutum et consuetu-
dinem ecclie. Si vero conficiat in
pane qui inficitur similiter gra-
uius peccat conficiendo in asino
corrupto et infecto ppter irreue-
rentiam sacramenti tantum tal-
panis si conficiatur sacramentū
ē: s si panis sit corruptus ita q
in eo deficeret species panis nō
potest confici hoc est per verba sa-
cramenti non conficitur ex eo cor-
pus xpi. et q species maneat po-
test cognosci ad hoc q continua-
tio non est soluta nec alia neces-
saria ablata hec Tho. et Albertus
Item si grana alterius generis
sint admixta tritico in tanta qn-
titate q aliam speciem faciant
siue q medium constituent nō
potest ex eo confici sacramentum
tamen ex modica quantitate nō
impeditur. Si panis sit de a-
qua rosacea confectus dubitatur
inter doctores et sanctus Tho.
dicit esse probabilius q nō potest
confici. Si sacerdos infra mis-
sam ante consecrationem adu-
tit hostiam nō esse triticeam vel
ēē corruptam remota illa hostia
aliam ponat et a canone reim-
piat. Si vero post consecrationem
hoc aduerterit idem faciat pone-
do aliam hostiam et eam sumat
nihilominus illam primam su-
mat aut alijs sumendū tradat

vel eam reuerenter seruet sup q
quidā dicūt q remāpiat a cano
ne scūs Tho. tñ dicit in fili ca
su eē remāpiēdū tm a verbis cō
secracoīs vt hēbis infra. si sacer
dos aduertit dcm defectū hostie
post q supseūt. licet in isto vari
ent doctores. tñ sanctus Tho. te
net in tercia pte q debet aliā po
nere hostiā et cōsecrare et sumere
q pceptum de pfectiōe sacra
menti maioris est pōderis q qd
a ieiunio sumatur. Per id autē
dicit Petrus. Si sacerdos infra
missam aduertat hostiā nō esse
tūtā vel eē corruptā. patz qd
agendū sit. si nulla hostia fuerit
posita vel si fuerit perditā per id
qd dicit scūs Tho. aduertat de
defectu hostie per eius em sump
tionē potest hoc intelligi si aduer
tat etiā post supcōnē sanguinis
rursus ponat nouū panē et nouū
uinū et cōsecret atq psequa
tur et sumat ne sacramentū re
maneāt impfectum qd magis
expresse apparebit infra vbi dice
tur de defectu vini. et ponēt ma
gis expressa verba ipsius sancti
Thome.

De defectu vini

Sciendū est q si vinū omni
no est acetū nō potest cōfici de
eo sāguis xpi quia vinū differt
ab aceto sicut viuū a mortuo.
fm phm sed si vinū fit in via q
si acescēdi. idē ē iudiciū q de pa
ne qui est in via ad corrupcionē

id est qd potest cōfici tamē huius
modi conficiens grauer peccat
ppter irreuerentiā sacramenti.
Et Albertus dicit q vinū putū
dū tantū q perdit vinū naturā
potest cōfici tñ hmōi cōficiēs gra
uiter peccat. vt dictum est de vi
no mltū pomico siue scio et mu
scido. vñ potest cōfici. rē. Nec tñ
conficiendum est de multū recen
ti propter impuritatem. in hoc
Thomas et Petrus.

Item sciendum est q in vinū
qd cōficiatur nō debet apponi aq
rosacea vel alia artificialis aqua
si tamen apponentur in tam mo
dica quāitate qd in vinū duer
teretur cōficeretur. hęc Tho. et pe.

Itē si sacerdos post cōsecracoīs
corpis vel immediate añ conse
cracionē sanguinis papiat aut
uinū nō esse aut aquam debet
statū apponere. Si vero post om
nia verba cōsecracoīs papi
at q vinū non fuerit positum. si
quid est hoc perapiat ante cōse
cracionē corporis debet deposita
aqua si ibi fuerit in calice pone
re vinū deinde aquam et resu
mere nouam cōsecracionem sā
guinis. Si vero perapiat hoc
post cōsecracionem corporis de
bet aliam hostiam simul cū san
guine cōsecrare iterum. et in fi
ne sumere hostiā iterū consecra
tam et sanguinem nouos si atē
etiā si prius sumpsit aqua
que erat in calice quia pceptū

de perfectione sacramenti maioris est ponderis quam preceptum quod hoc sacramentum a ieiunio sumatur. Prædictus sanctus Thomas ex prædictis verbis demonstrat illa duo que supradicta sunt cum defectu panis ut dictum est supra. Dicit etiam sanctus Thomas quod non sufficit sacerdoti solum hostiam fumere: sed etiam sanguinem ne imperfectum remaneat sacramentum. Si vero aliquis consecraret et fumeret et post superconsecrationem sanguinis agnosceret quod hostia non esset triticea vel esset corrupta. In isto casu dicit sanctus Thomas etiam si solutum sit ieiunium quod repetendum est sacramentum ut sit integrum. Et cum missæ celebratio terminetur benedictione sacerdotis ut dicitur infra. Non ita iudicandum est de defectibus missæ ante benedictionem sacerdotis. cum adhuc fiet officium missæ quod post benedictionem quicquid fieret magis videtur erratio missæ quam reparatio defectus. Item ex verbis sancti Thomæ immediate supradictis apparet quod in reparatione sacramenti imperfecti sufficit at resumere a verbis consecrationis. verumtamen sunt ordinate reparanda. quia ut dicitur. vii. q. i. Perfecta non possunt dici sacramenta que perfectum non habent ordinem. Et sanctus Thomas dicit quod inane est sacrificandum. si non hoc perficiatur sacramentum. unde co-

filium Tolletanum tulit sententiam excommunicationis in eos quia cum possunt non perficiunt istud sacramentum. ut supra in loco decreti immediate allegati.

De defectu aque

Si sacerdos percipiat aquam non fuisse positam in vino ante consecrationem sanguinis ponat et dicat verba consecrationis. si autem percipiat post consecrationem sanguinis nullomodo debet postea aquam apponere quia non est de necessitate sacramenti in aliqua parte. si quis tamen ante consecrationem scienter dimitteret appositionem aque graviter peccaret et ageret contra constitutionem ecclesie. quia dominum apposuisse creditur. non autem sufficit quod aqua apponatur quando vinum adhuc est in dolio. quia hoc non significaret aliquid sed oportet quod imminente oblatione apponatur sacramentum.

De defectu forme

Pro noticia forme sciendum est quod Ambrosius in libro sacramentorum dicit quod hoc sacramentum conficitur verbis et sermonibus christi. ex prædictis concludit sanctus Thomas quod forma consecrationis huius sacramenti hæc est. hæc est enim corpus meum. hic est enim calix sanguinis mei novi et veteris testamenti mysterium fidei. quod pro vobis et pro multis

effundetur in remissionem peccatorum. Illa vero verba accipite et manducate. pertinent ad usum consecrationis. similiter illa verba. hec quocumque feceritis in mei memoriam facietis. pertinent ad usum huius sacramenti. quia usus non est de necessitate sacramenti ut dicit sanctus Thomas. Item coniunctio enim non est de substantia forme. tamen dici debet secundum usum et consuetudinem ecclesie romane. qui usus a beato petro imitatum sumpsit. etiam beatus Thomas dicit. si predictae forme mutantur nihil conficitur. sed si verba viderentur idem significare non mutarent nec errorem inducerent. magnum tamen foret peccatum huiusmodi conficere secundum Albertum dicit autem sanctus Thomas quod forma predicta cum pronomine demonstratio ostendit quod materia consecranda debet esse coram sacerdote. non existens in domo sua non potest consecrare panem qui est in armario aut etiam in foro vel vinum quod est in cellario sed quocumque sit quantitas panis et vini qui coram sacerdote ponuntur. potest ab ipso consecrari. sanctus etiam Thomas dicit. quod sacerdos non recordetur se dixisse que in consecratione contra dicuntur non debet ex hoc turbari non enim omnino recolat qui multa dicit si tamen sacerdoti probabiliter constet se aliqua

obmisisse quod non sunt de necessitate sacramenti non debet resumere mutando ordinem sacrificii sed deo ulterius procedere. si vero certificet se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate sacramenti scilicet formam consecrationis debet resumere ipsa forma etiam per ordinem.

De defectu intentionis ministri

Non solum necessaria sunt ad conficiendum predicta verba. sed etiam requiritur intentio. quod secundum Augustinum in sacramentis sine intentione nihil intelligitur vel agitur. Unde sanctus Thomas dicit quod ad perfectionem sacramenti requiritur intentio ministri que se subiciat principali agenti scilicet quod intendat facere quod christus facit in ecclesia et dicit quod non est necessaria intentio actualis sed sufficiat habitus ut conficiatur puta si cum sacerdos accedit ad altare ad celebrandum intendit facere quod facit etiam si postea suspenderit eius intentio per aliam occupationem siue occurrentem cogitationem nihilominus proficit sacramentum ex virtute intentionis propositae. Et studiose curare debet minister sacramentum ut etiam actualiter adhibeat intentionem et dicit quod cum aliquis non intendit sacramentum proficere sed delusorie aliquid agere talis puritas tollit virtutem consecrandi et virtutem sacramenti principaliter quam intentionem exterius manifestat. si autem intentio ministri pervertatur quantum ad id quod sequitur sacramentum puta si

sacerdos intendet consecrare corpus
christi ut eo ad ventura vel
ad exteriora uteretur ut patet non
a posteriori talis intentionis per
uersitas veritatem sacramenti non
tollit sed minister ex tali intentione
grauiter peccat. Dicit enim Al-
bertus quod si aliquis hostie ex obliui-
one remaneant in altari aut aliquis
pars vini et sacerdos conficit so-
lum illa sacramenta quia de eis
non intendit. Durandus autem
posuit casum. si sacerdos habeat
at coram se duodecim hostias et
intendit consecrare decem quero
quot sunt consecrate. Respondet
autem distinguendo quod hoc potest
primo duobus modis intelligi
vno modo quod numerus sit solum
in opinione et non in intentione
intencio autem sit quicquid fit
coram se consecrare. verbi gratia.
Si aliquis habet consecrare et co-
ram se habeat duodecim hostias
et opinatur esse decem ipse ve-
ro intendit consecrare quicquid est
coram se patet quod eius opinio
fertur ad intentionem et eius in-
tencione non fertur ad nume-
rum quia effectus consecrationis
sequitur intentionem et non opi-
nionem et sic omnes sunt consecra-
te. Alio modo potest intelligi pre-
dictus casus quando dicitur ha-
bet coram se undecim hostias et
intendit consecrare decem et non
opinio sed intencio fertur ad nu-
merum ita scilicet quod non velit plus quam

decem sed tantum decem consecra-
re. tunc in tali casu predictus doc-
tor secundum intentionem sua
dicit. quod hoc duobus modis con-
tingere potest. vno modo quod sci-
at veritatem numeri scilicet quod hostie
sunt undecim et ex ipsis decem tan-
tum consecrare intendit. aut de-
cem hostias distinguit quas in-
tendit consecrare ab undecim
quia iam intendit consecrare pa-
tet quod ille decem tantum sunt con-
secrate. de quibus intendit et vn-
decima quam non intendit non est
consecrata. aut sacerdos sciat esse
undecim et intendit consecrare de-
cem non distinguendo vel deter-
minando quas decem intendit
et quia undecimam consecrare non
intendit et sic nulla est consecra-
ta si intendendo ex illis undecim
decem tantum consecrare aliquam
determinationem ex ipsis non fa-
ciat. Et cum isto dicto satis con-
cordat sanctus Thomas in tertia par-
te. quod lxxiiij. ubi dicit quod minister
sacramentorum est sicut instrumen-
tum principalis agentis scilicet christi
et ecclesie. et cum tale instrumen-
tum habeat cognitionem. requiritur
quod per intentionem se determi-
net ad opus principalis agentis
producendum. idem sequitur ubi non
determinat se scilicet quod nihil operatur
si vero sacerdos ignoret veritatem nu-
meri hostiarum et intendit decem hos-
ias tamen consecrare. dicit durandus quod eodem
modo distinguendum est utrum determinet

et quas decem intendit vel qd nō
determinet. et respondendum est
sicut in casu immediate precedē
te. sed cum dubitatur de nume-
ro respondetur hoc posse contingē
qd decem hostias uideat extēsas
et vna ibi lateat. ipse enim intē
dit omnes quas uidet et nullam
aliā consecrare vel potest esse. qd
decem esse possunt et vna erat ibi
quam nesciuit et omnes alie sūt
consecrate. Si aut vnam plus
ipse posuerit qd credidit vel alius
vndecim posuerit et ipse manda-
uit pōm decem et non intendit
consecrare nisi decem tantum tunc
non est determinata eius intēci-
o et sicut supradictum est nulla
est consecrata.

De defectu vestimentorū.

Sciendum est qd s̄m sanctum
Thō. et Albertū et omnes docto-
res theologos si obmittatur ali-
quod de hīs que ad ritū celebra-
ciōis p̄tinēt. quilibz obmittēs
aliqd tale p̄ta tēpus debitū al-
tare vestes et h̄mōdi grauiter pec-
cat nihilominus cōsecrat si est or-
dinatus et assit eius intencō et de-
bita materia et debita forma cū
intencōe et ordo in cōficiēdo quic-
quid horū q̄tuor deficiat. nō cōfi-
tur sacramētū. ex hīs vero q̄tuor
q̄buscūqz alijs deficiētibz veritas
adest sacramenti.
Scdm hostiensē sufficiat qd vnu s

fit p̄sens in missa qui sacerdoti
respondet q̄uis de consecracōe di-
catur qd duo requiruntur.
Nubet in missa ministrare nō
p̄t. Quā sine lumine nō debet ali-
quis ministrare ex. de cele. mis-
s. ex pte. r̄c.

**De defectibus dispositiōis
corpis**

In cālio tolletano factū fuit
p̄ceptum sacerdotibz qd nullus sa-
cerdos post potū abūqz q̄tuorqz
minimū sūptum missaz celebra-
re p̄sumat. et glo. ibidē dicit. qd
intelligit de cibo et potu p̄ me diā
noctē qd in media nocte incipit
dies s̄m eccl̄iaz et nos videm⁹ eē
verū qd tunc incipit officium diei
scz matutinū q̄si p̄tineat ad cla-
uē illius diei vel vt incipit
Dicit etiā sc̄us Thō. post sump-
cionem aque vel alterius potus
in q̄tūmāqz pua q̄titate nō li-
cet cōicere dūmodo sumatur per
modū cibi vel potus remanentis
in ore. sed si casualiter trās glu-
ciatur nō impedit cōmunionem
qd per modū cibi nō accipit. sed
per modum saliuę que vitari nō
potest. si autē añ mediā noctē sit
assumptus abus vel potus p̄t cō-
municare nec refert vtrū dormi-
erit vel vtrū abus sit digestus
q̄tum ad racōnem p̄cepti refert
tamen q̄tum ad turbacōnē mē-
tis. in hoc qd tollitur deuocō.

De immūdiā corpali

Dicit scūs Tho. q̄ cū iste ab⁹ nō est corpis sed mētis. ideo in eius sup̄cone magis est cōsiderāda dispositiō mētis q̄ corpis. Et ideo dicit. q̄ si immūdiā corpōralis sit p̄petua siue diuturna nō est abstīnendū a cōmuniōne. in mente tamen laudabile foret abstīnere p̄ modico tempore.

De defectu dispositiōnis anime

Interdictus suspēsus excois ratus etiā iniuste cōicari nō debet q̄ in talib⁹ est defectus rei si significat sc̄ defectus virtutis corpōris misticā.

Item quicūq̄ em̄ cū cōsciēcia peccati mortalis ad cōmuniōnē accedit mortaliter peccat; vide ad canonē. xi. Qui māducat et bibit indigne iudiciū sibi rē.

Itē nō sufficiat ei qui cōmunicare intendit q̄ sit solū cōtātus p̄mo si habeat copiā sacerdotis tenet cōfiteri. Tamen si imminet nēcitas cōmunicandi vel celebrādi. puta q̄ timetur scandalū populi vel inceptum est misterium sacramenti vel aliquis infirmus loquelam amittit et est in p̄posito cōfiteri minister nō peccat q̄ cōtātus potest cōmunicando vel alias ministrādo si p̄mo non possit cōfiteri hec De. et Alber. Sanctus Thomas dicit q̄ si ali

quis cū cōsciēcia peccati mortalis accedat ad altare. nō solū peccat mortaliter propter cōmuniōnem sed etiā qui exercet actus ordi nis insufficienter cum sola cōstitutiōne siue cōfessione ut didū est. In nullo autem casu potest aliquis celebrare vel cōmuniōnem recipere sine cōtātione quin mortaliter peccet

De polluciōne

Polluciō in somnijs impedit ordinem quādo causata est a cogitaciōne precedenti que fuit peccatum mortale. abstīnendū est ergo nisi necessitas requirat q̄ celebret siue cōmunicet. si vero certum est q̄ in precedenti cogitaciōne non fuerit peccatū mortale vel si nulla cogitaciō precesserit que causa polluciōnis fuerit. cōmunicare potest nisi polluciō tantum turbauerit mentē ex commōciōne corpōris q̄ deuotionem habere non possit. Et cū hoc fuerit abstīnendū est per vigintiquatuor horas hec inquit sanctus Thomas.

Si sacerdos post cōsecratiōnem inceptam recordetur se cōmedisse vel bibisse. nihilominus debet sacramentum perficere et sumere. Et si recordetur se peccatum commississe debet penitere et dolere cum proposito cōfiteri et satisfaciendi r̄ sic non

indigne sed firmiter septuaginta sumere sacramentum et eadem ratio est si memineat se alicui excommunicationi subiacere debet enim sumere propositum confiteri et absolutionem petere et sic per inuisibilem pontificem Ihesum christum absolutionem consequitur quantum ad hunc actum per quem agit divina ministeria si vero ante consecrationem alicuius predictorum memorem sit tunc reputatur maxime in casu excommunicationis suspensionis et interdicti ac manducationis quod missam inceptam desereret nisi timeretur graue scanda- lum. hec sanctus Thomas

De defectibus missas celebrantibus interdum occurrentibus

Sacerdos qui celebrat missam debet sumere sacramentum integrum ut dicitur supra in rubrica de defectu panis et vini quod debet at sumere patet de consecratione. Relatum. Aut enim toties sumat quotiens celebrat quia ipsum sacramentum in sumptione completum sive significationis accipit et intelligendum est nisi per violentiam impediatur vel per infirmitatem vel per mortem et huiusmodi et si plures missas aliquis celebrat in una die solum in ultima percipiat perfusionem et non in precedenti quia tunc non esset ieiunus nec aliam missam celebrare possit ex de celebratione. c. ex parte. Ex quo si sacerdos post consecrationem infirmetur

et non habetur alia hostia. nihilominus debet alius sacerdos requiri qui seque missam persequatur ab infirmo non completam et hostiam debet dividere et unam partem ipse sumere et aliam infirmo dare. hec sanctus Thomas. Quomodo autem missa compleatur ostendit superius dictum capitulum superius dicti dicitur. Non enim aliud appetit ad supplementum iniunctis ministerijs quam aut incipientis aut subsequens fuit benedictione completa sacerdotis et ad hoc obligatur sacerdos. Ulterius ostenditur in eodem capitulo inferius ubi dicitur. Nullus absque patenti prouentu molestie minister vel sacerdos cum ceperit imperfecta officia presumat omnino relinquere. Si quis autem hoc temerarie presumpserit excommunicationis sententiae subiacet.

De perturbacionibus occurrentibus missam celebrantibus

Post tractatum de defectibus missae dicendum est de perturbacionibus interdum occurrentibus hijs qui missas celebrant. Et debet autem missa aut propter scandalum sacramenti aut propter scandalum sacerdotis. Scandalum sacramenti est si cadat aut si vomitu percipiat. Scandalum sacerdotis est si sumere nequeat aut propter coniunctionem alicuius abominabilis vel periculi aut propter apparitionem alicuius speciei que non debet comedi vel potari.

Quā cadit corpus xp̄i

Si ppter frīg⁹ hostia labatur in calice ppter hoc nō est necessa-
rie aliqd retradari qz qd solū mi-
nima ps hostie mittatur in cali-
cē. hoc respiciat corpus christi mi-
sticiū. ideo p̄termisio hui⁹ nō fa-
cit impfectionē sacramēti sancti⁹
Thomas ex concilio Aurelianēsi
de ase. dist. ij. dicit. Qui nō bene
dixerit qui sacrificiū pdiderit in
ecclā aut ps eius ceciderit et nō
inuenta fuerit triginta dies pe-
niteat. de. pe. c. sequēti

Quā cadit sanguis xp̄i

Si p negligenciā aliqd de
sanguine xp̄i ceciderit si quidem
sup terrā vel tabulam que terre
adheret lingua labatur et tabu-
la radatur si nō fuerit tabula lo-
cus ipse radatur et oburat cinis
vero iux altare recondatur et sa-
cerdos xl. dies peniteat
Si vero sup lapidē altaris cecide-
rit sorbeat sacerdos stilla et tri-
bus diebus peniteat.
Si sup lintheum altaris et ad ali-
ud peruenerit sorbeat stilla. et
quatuor dies peniteat sacerdos
si vsqz terciā peruenerit nouē
dies peniteat. si vsqz ad quartā
et p̄cedūs autē dieb⁹ debz sa-
cerdos ieiunare et a cōmumone
cessare. Pensatis tamē adiciōni-
bus negocij et plone potest aut
minuū vel augeri penitencia p̄

dicta. hęc scūs Tho. Et idē itel-
ligendū est in secūdo casu et ab-
luatur trib⁹ dieb⁹ lintheamina
que stillā tetigerūt calice supposi-
to et aqua ablucōis iux altare re-
condatur de ase. dist. ij. Si p ne-
gligenciā. potest tamē sumi nisi
ppter horrorem dimittatur. Ab-
lucio vero abscondatur et oburat
et cinis in altari recondatur hęc
scūs Thomas

De vomitu sacramenti

Si quis eucharistiā euomerit
si laicus p ebrietatē euomerit q̄
draginta dieb⁹ peniteat. clerici
vero et monachi p̄biteri dyaco-
ni et subdyaco ni sexaginta die-
bus peniteat. Episcopus autē
nonaginta. si vero causa infirmi-
tatis euomerit. septē diebus pe-
niteat. de ase. dist. ij. c. ij. si q̄s
p ebrietatē. Et debet vomitus
cremari et cinis iuxta altare recō-
di ut supradictū ē. hoc tamē ob-
seruandum est qz ubicumqz spe-
ties integre inueniantur sunt re-
uerēter obseruande et sumēde
qz remanētib⁹ specieb⁹ remanet
ibi corpus xp̄i

**De musca vel arānea vel ve-
neno mixto cum sanguine chri-
sti.**

Si musca vel arānea in cali-
cē ceciderit vel venenum mix-
tum fuerit. si sacerdos ante con-
secracōnem hoc deprehenderit de-
bz calix abluū et aliud vinū consecra-
dū apponi. Si vō aliqd eorū post

cōsecrationem euenerūt debet animal caute capi et diligēter lauati ⁊ cōbuti ⁊ ablucio simul cū cineribus in sacratium mitti. Et q̄ si venenum ibi esse deprehenditur nullomodo debz sumi nec alteri dare. ne calix vite vertat̄ in mortē sed diligenter in vasculo cōseruari debet. Et ne sacramentū remaneat imperfectū debet aliud vinū apponi et sacerdos debet resumere cōsecrationē sanguinis et sacrificium p̄ficere hoc intellige si corpus nō sumpserit quia tūc aliter faciendum est sicut supradictū est in rubrica de defectū p̄mis et vini scz q̄ nouū panem apponat. Regula est autē q̄ nihil abhominabile sumi debet occasione huius sacramenti. de ase. dist. ij. Si per negligentiam. Hec sanctus Thomas

De noua specie appārente

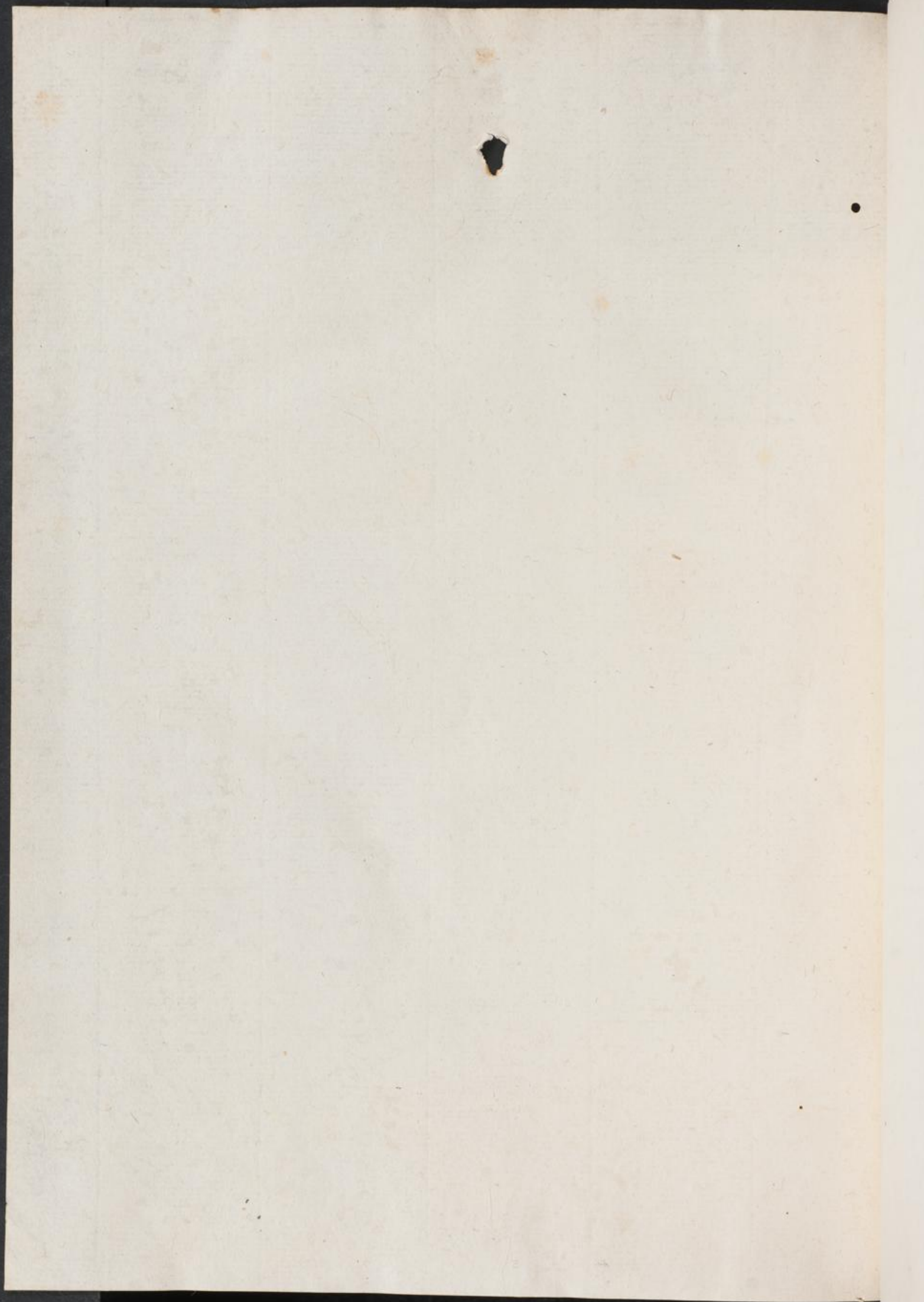
Quando corpus xp̄i apparet in alia specie q̄ in vsu sacramenti. vsus enim per manducationē fieri solet. Quādo scz apparet in specie pueri vel carnis truentate vel simili modo nō habet rationem sumēdi. nec debet sumi ab eo cui sic apparet. Quod si omnibus appareat debet cum reliquis poni. Hec scūs Tho. de aquino doctor egregius et Albertus.

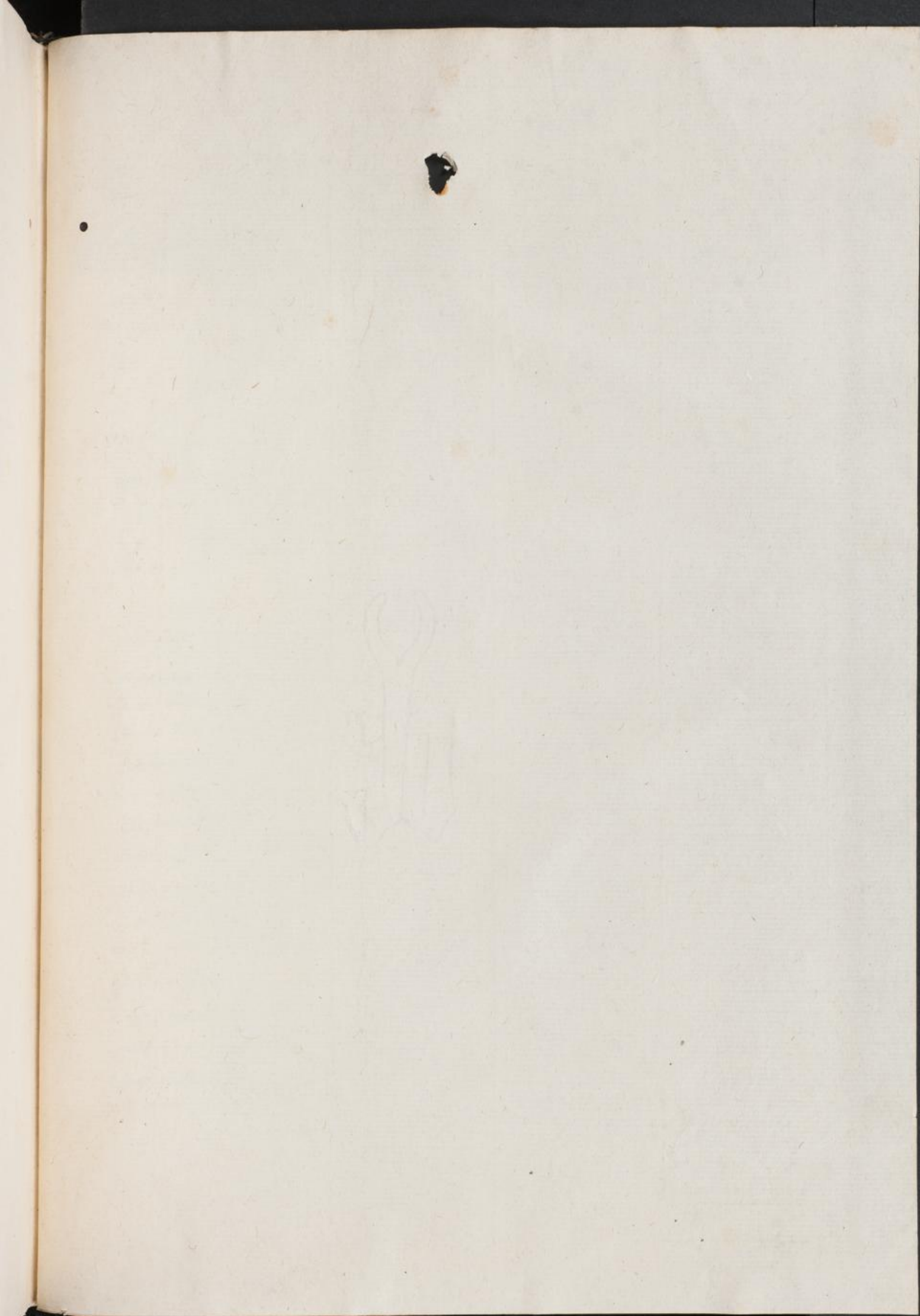
Nota q̄ quatuor sup̄e nominati fuerunt nobilissimi et solē

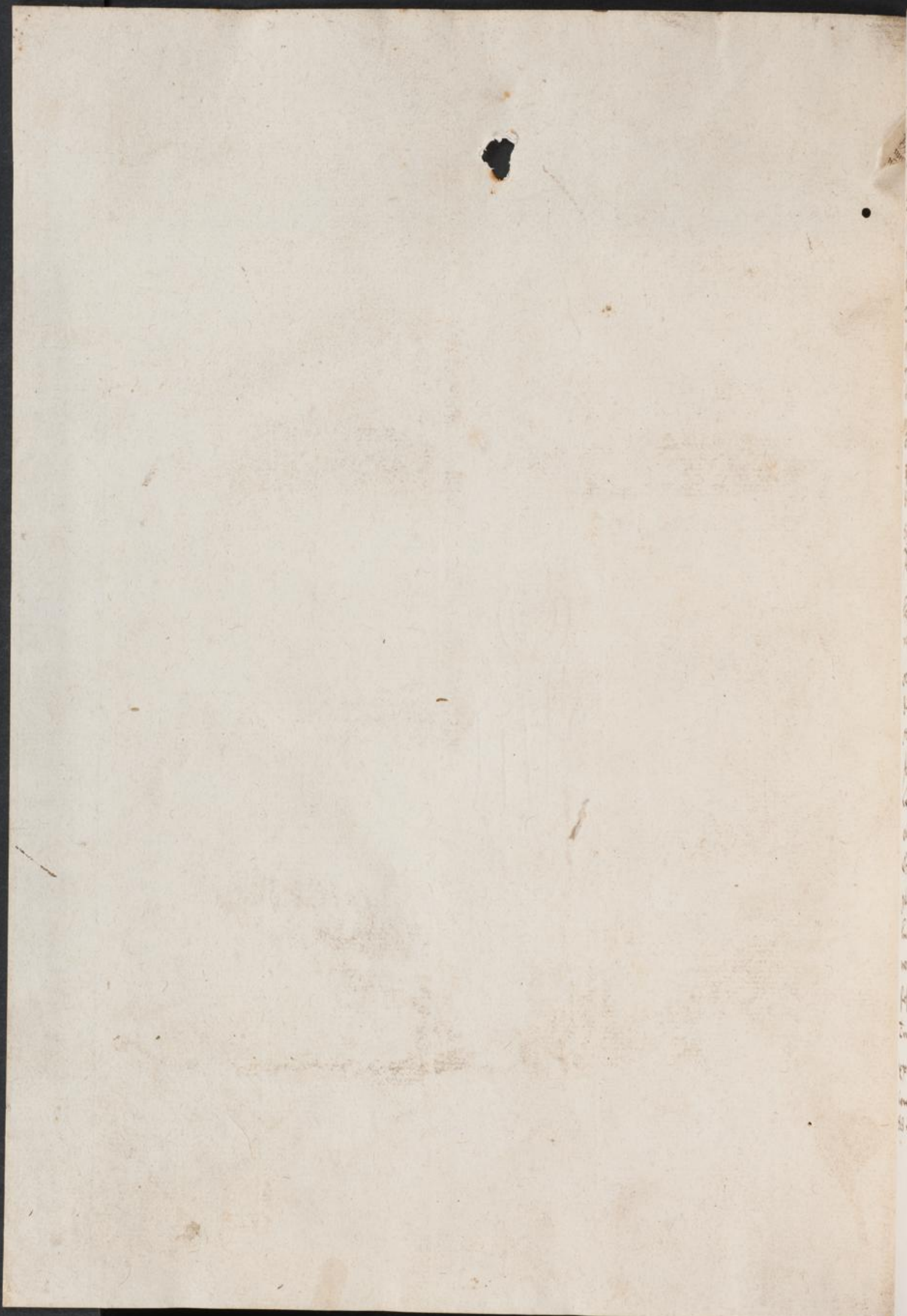
missimi theologie magistri sicut opera eorum demonstrat. ⁊ omnes fuerūt fratres predicatorum Petrus supra allegatus fuit papa Innocentius quintus. Durāndus fuit ep̄s Meldē. Et dicta istorū inueniuntur in scripturis eorum sup̄ quarto libro sententiarum. Dicta vero Alberti supra allegati sūt in libro quem composuit. de officio sacerdotis. dicta autem sancti Thome sūt in tertia parte sume

Explicit

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

petens luminis in opusculis de erroribus mundi et vicijs mundi

Omnes que sua sunt querunt non que sunt in terra

1. Na quide signa querunt a miracula rationes et revelaciones

2. Greci sapientiam et rationes legunt ornatas orationes

3. Christiani christum ipsum dei virtute et sapientiam et fidem que integritate coluntur

Ad que via se sustinens leges et auctoritates omnia reducit que in scripturis habentur

primas historias / collegit magister in historijs petrus comestor

secundas leges ecclesiasticas collegit magister Stephanus in deo

tercias auctoritates fidei collegit magister petrus lombardus in sententijs

qui feruntur fuisse tres veteris fidei namque et uno matre

omni substantia creata secundum divinum generantur essentia virtus et operatio

Auctoritates comparantur essentia / virtus legi / operatio / virtus / operatio / virtus / operatio

omnia simul collegit doctissimus doctor sanctus et

essentias et eorum qualitates et operationes

diffiniens in prima parte sue operis

de deo angelos demones et homines

Animas corpora celestia et terrena

leges virtutes et operationes bonas et malas

resolvit in secunda parte sue summe

Qualitates vero operationes anime et justicie

dei anime christi et anime solent in 3^a parte summe

summe cum theologie est omnia et latorum

absolutissima brevissima et copiosissima

consummatissima et doctissima

electantissima et fecundissima

brevisissima et honoratissima

illuminatissima et infamantissima

laudatissima maxime et minima

nobilitatissima et operosissima quiescit

resolutissima et sapientissima

intelligibilissima et veratissima

christianissima et zelotissima

consolidatissima et consummatissima

sed veritas amplior consummatissima et nihil sit duplex carnis et

Actus	Sapient	Beatus
bonus	deus	simplex
clarus	divinus	sufficiens
deus	solidus	divinus
et dicitur	subtilis	
fidus		
gratiosus	generosus	gloriosus
hominis	et humanus	
justus	et illuminatus	et gustatus
lucidus	inextinguibilis	angelicus
magnum	et minus	beatissimus
nobilitatis	carnis et spiritus	divinus
officiosus	et operosus	electus
prudentis	patiens et pie efficitur	fortis
caritativus	et iustus qui fit in christo	
rationalis	verus et religiosus virtus et	
studiosus	non carnosus	
temperatus	totalis virtus et tutus	
verus	vigilans volens velle	
expressivissimus	et cancellarius	
christi	paradisus	
zelosus	et discretus	
et consummatus	perfectus et bonus	
consolatorius	resolutorius	
omnibus amabilis	et benivolus	
Amplius	hic fit mihi quod requiritur	
in multis	partibus perit amplius et doctoribus	
quibus	in hoc doctoris sic generat	
incomparabili	cordi ad hoc non est referendus	

¶ fuit magister hic doctor sancti et beatus Thomas de aquino Archiepiscopus

Amore dei accensus

Veritate refertus
Charitate fervens
Infectione purus
Eloquio dulcis
Facienda complexus
Breuitate maturus
Humilitate iustus
Iustitia predictus
Liberitate audax
Luce spissa repletus
Misericordia pius
Natura nobilitatus
Oratore strenuus
Pietate conformis
Quanto laudabilis
Religione firmus
Sermonibus dexterus
Temperantia letus
Virtute iugiter ferus
Ergo conformis
Vigiliis acceptus
Zelo famulatus

et conuersatione exemplaris

liberatus binem / vir / 2 denior /

in diuina scripturis studiosissimus

continua operatione peritus

declarans philosophie doctissimus

vita et conuersatione singulariter diuinus

liber et etiam diuina revelationibus = videretur dignus haberi =

vir utique caritate vite et caritatis hanc conditionem clarissimus

vir sua tempestate virtute et doctrine splendore et gloria insignis

fuit vir vite venerabilis Iustinus benedictus et nomen Thomas

Aquino dicitur cognomine Aquinas et omne seculum

plurima condidit opuscula tractatus libros et litteras

vir insignis et non minus virtute quam doctrina clarus et conformis

contemplatione habitus

doctus et clarus

etate media non stultus

evadit copiosus

obscuro multis ornatus

eloquia sumis

ingenio subtilis et prestans et peritus

clarus de vobis mundus

fama celebris mundus

mirabilis mirabilis

more honestate compositus

patientia dexterus

prudencia singularis

puritate insignis

Sermonibus disertis dexterus

Humilitate admirabilis

Intus gloriosus et hinc gaudens

in diuinatione solans

varietate copiosus

virtutibus suis presentibus et futuris

multa beneficia prestans

vir enim erat magnam virtute et opem

Sens iste fuit vir

Annus

Venus

Clivus

Doctus

electus

fidus

Graculus

hilaris

parus

lucius

m

n

o

p

q

rigidus

capens

Tempus

vitis

Imperio ante ille fuit generalis

clivus Callidus & Equivocus

Venerabilis

Amicus Amicus Aratus

fidus fructus futurus

loridus & loripes

lucidus & lucidus lepidus ille luciferus

mirabilis

noxius &

o

pallidus & plandus

querulus

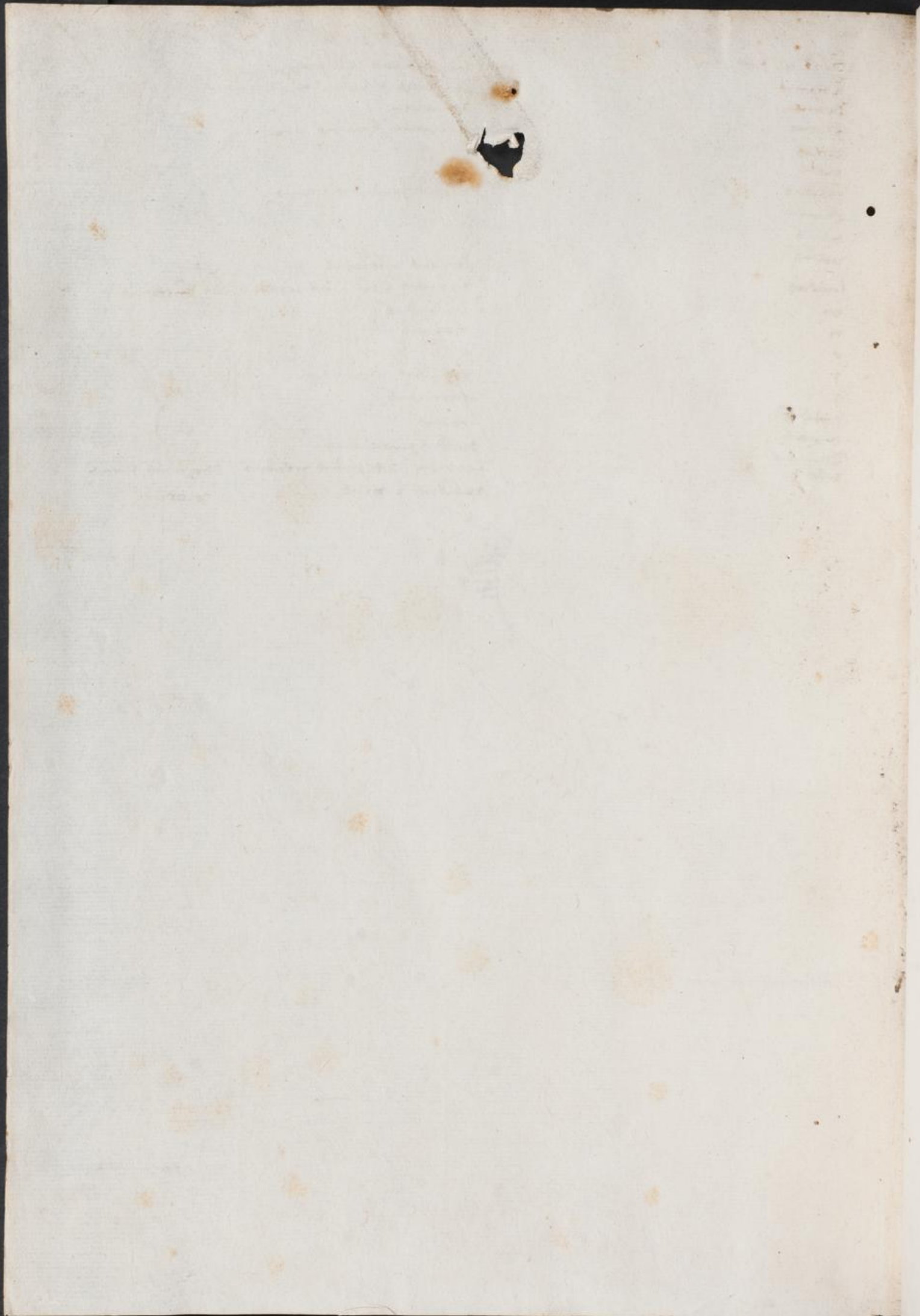
vibulus

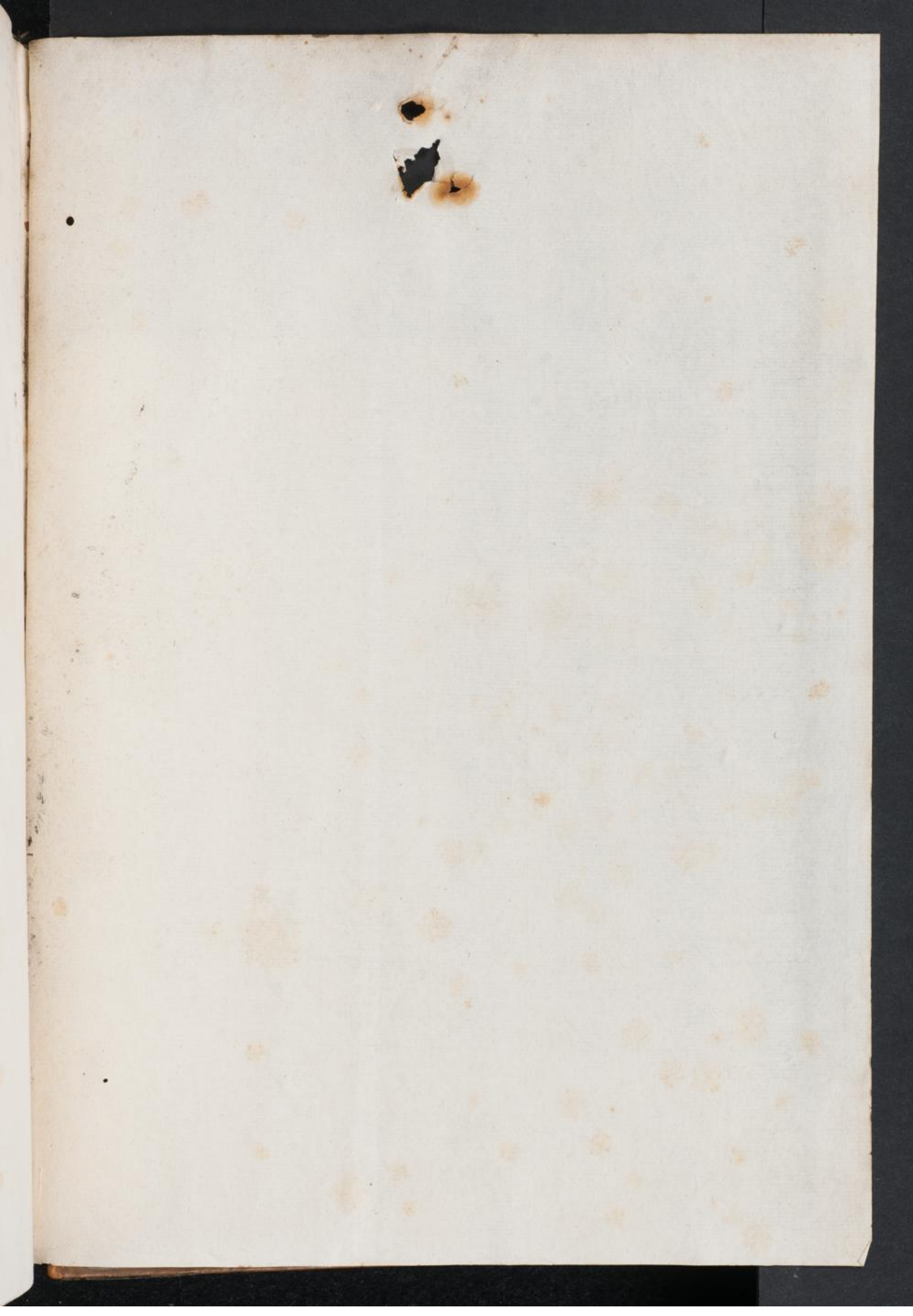
vicidus & vicidus

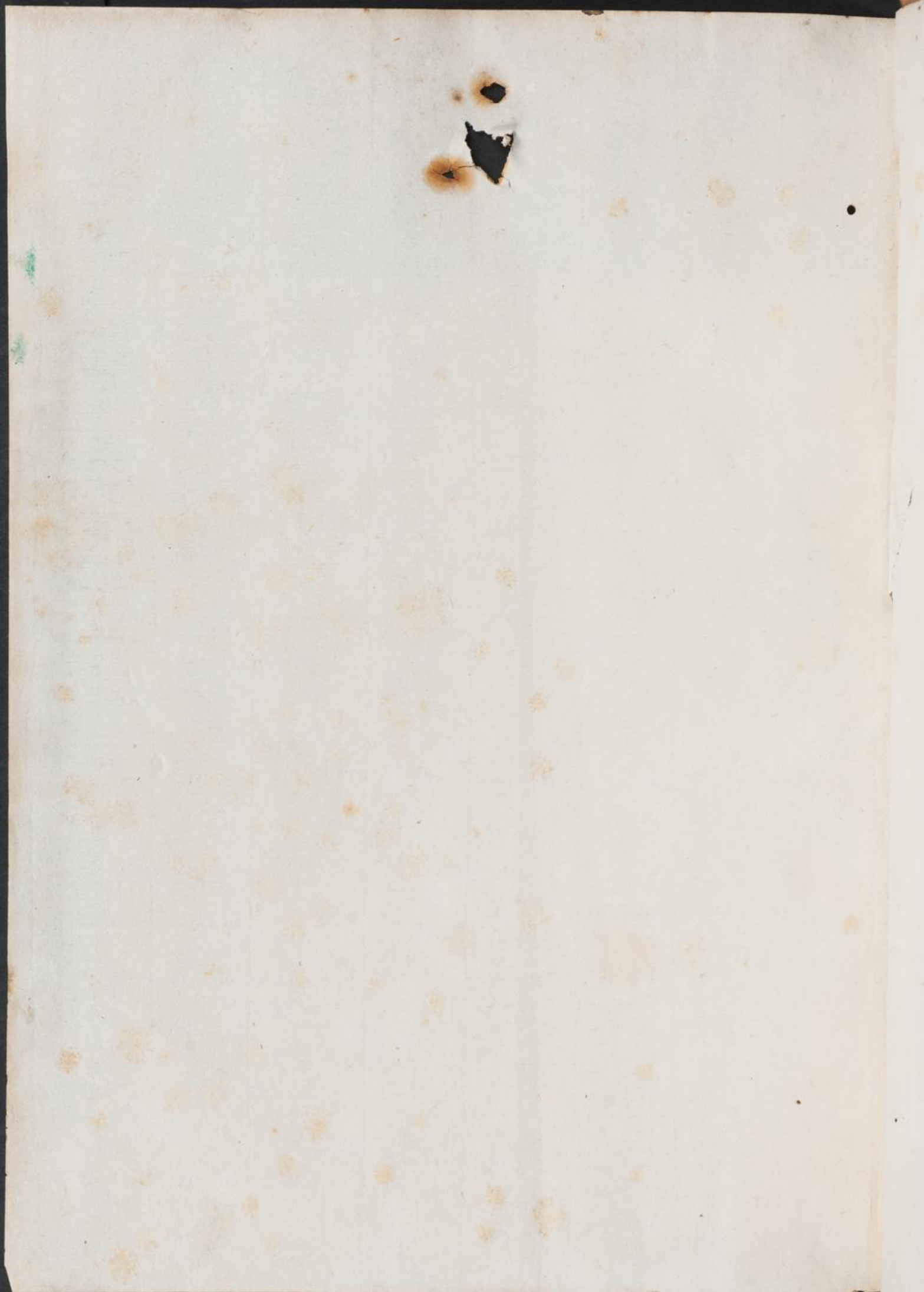
vividus & vividus vividus vividus vivax

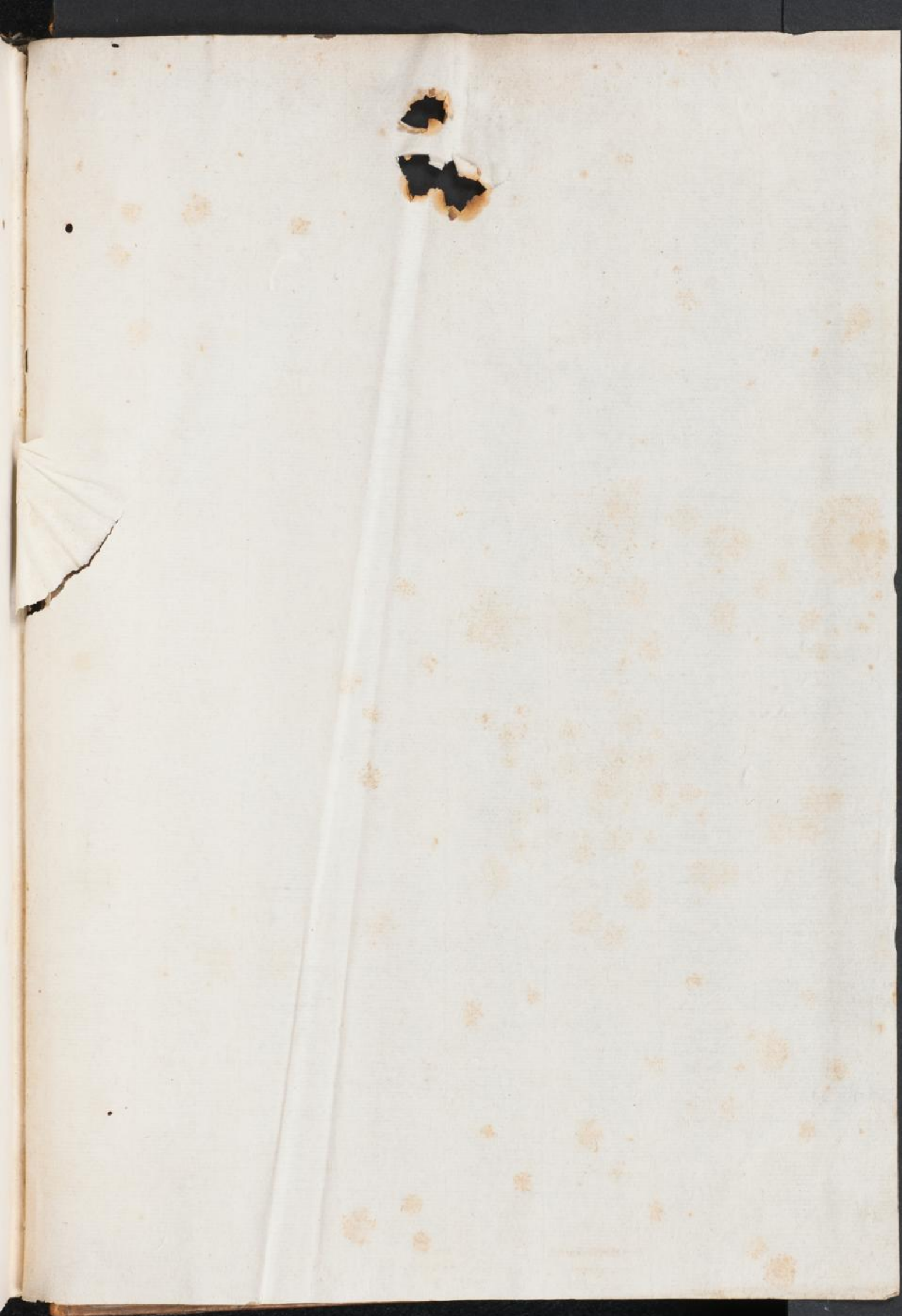
validus & vilius

vicius

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

- A 1 Red R
- 2 Green G
- 3 Blue B
- 4 White
- 5 Black
- 6 White
- 7 Black
- 8 White
- 9 Black
- 10 White
- 11 Black
- 12 White
- 13 Black
- 14 White
- 15 Black
- 16 White
- 17 Black
- 18 White
- 19 Black

- M Magenta
- Y Yellow
- C Cyan

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

